

“Next Generation EU”

Ελλάδα 2.0

ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ
ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Αναλυτική Περιγραφή Δράσεων

Ημερομηνία: 02.04.2021

Περιεχόμενα

ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ	5
1. Γενικοί στόχοι	12
1.1. Πράσινη μετάβαση	13
1.2. Ψηφιακός μετασχηματισμός	15
1.3. Έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, με οικονομική συνοχή, απασχόληση, παραγωγικότητα, ανταγωνιστικότητα, έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία, και μια εύρυθμα λειτουργούσα εσωτερική αγορά με ισχυρές ΜΜΕ	17
1.4. Κοινωνική και εδαφική συνοχή	21
1.5. Υγεία και οικονομική, κοινωνική και θεσμική ανθεκτικότητα, με σκοπό, μεταξύ άλλων, την αύξηση της ετοιμότητας για την αντιμετώπιση κρίσεων και της ικανότητας αντίδρασης σε κρίσεις	25
1.6. Πολιτικές για την επόμενη γενιά, τα παιδιά και τους νέους, όπως η εκπαίδευση και οι δεξιότητες	29
2. Συσχέτιση με τους πυλώνες του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας	31
3. Ευρωπαϊκές Εμβληματικές Πρωτοβουλίες η προώθηση των οποίων αποτελεί διακριτό στόχο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας	34
4. Σύνδεση με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο	39
5. Ισότητα των φύλων και ίσες ευκαιρίες για όλους	42
5.1. Ισότητα των φύλων	42
5.2. Ίσες ευκαιρίες για όλους	44
6. Συνεκτικότητα και συμπληρωματικότητα με άλλα προγράμματα	50
6.1. Συνεκτικότητα και συμπληρωματικότητα με το Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία (Έκθεση Επιτροπής Πισσαρίδη)	50
6.2. Συνεκτικότητα και συμπληρωματικότητα με το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ)	51
6.3. Συνεκτικότητα και συμπληρωματικότητα με Εθνικές Στρατηγικές και Εθνικά Σχέδια Δράσης	55
7. Προϋποθέσεις και μηχανισμός εφαρμογής	65
8. Περιγραφή μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων ανά άξονα	69
Άξονας 1.1: Μετάβαση σε νέο ενεργειακό μοντέλο φιλικό στο περιβάλλον	69
Άξονας 1.2: Ενεργειακή αναβάθμιση του κτιριακού αποθέματος της χώρας και χωροταξική μεταρρύθμιση	72
Άξονας 1.3: Μετάβαση σε ένα πράσινο και βιώσιμο σύστημα μεταφορών	76

Άξονας 1.4: Αειφόρος χρήση των πόρων, ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και διατήρηση της βιοποικιλότητας	78
Άξονας 2.1: Συνδεσιμότητα για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, το κράτος	83
Άξονας 2.2: Ψηφιακός μετασχηματισμός του κράτους	86
Άξονας 2.3: Ψηφιακός μετασχηματισμός των επιχειρήσεων	92
Άξονας 3.1: Αύξηση των θέσεων εργασίας και προώθηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας	94
Άξονας 3.2: Ενίσχυση της εκπαίδευσης και της δια βίου μάθησης και εκσυγχρονισμός της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης	97
Άξονας 3.3: Ενίσχυση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας του συστήματος υγείας	101
Άξονας 3.4: Αύξηση της πρόσβασης σε αποτελεσματικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικές πολιτικές	105
Άξονας 4.1: Φορολογικά εργαλεία πιο φιλικά για την ανάπτυξη και βελτίωση της φορολογικής διοίκησης	109
Άξονας 4.2: Εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης	112
Άξονας 4.3: Βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος δικαιοσύνης	115
Άξονας 4.4: Ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού τομέα και των κεφαλαιαγορών	118
Άξονας 4.5: Προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας	120
Άξονας 4.6: Εκσυγχρονισμός και βελτίωση της ανθεκτικότητας κύριων κλάδων οικονομίας της χώρας	122
Άξονας 4.7: Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και προώθηση ιδιωτικών επενδύσεων και εξαγωγών	131
9. Στήριξη των επενδύσεων μέσω του δανειακού προγράμματος του Ταμείου Ανάκαμψης	134
10. Μακροοικονομικά αποτελέσματα του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας	137
10.1. Επιτελική σύνοψη	137
10.2. Δαπάνες στο πλαίσιο του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας	138
10.3. Μεθοδολογία	139
10.4. Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις στο πλαίσιο του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας	141
10.5. Αποτελέσματα προσομοιώσεων	143
10.6. Σχόλια	146
11. Αποτελέσματα διαβούλευσης	155
12. Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου	156
12.1. Δομή του ΣΔΕ	156
12.2. Πληροφοριακό Σύστημα	158

13. Στρατηγική για την ενημέρωση των πολιτών	159
Παράρτημα: Συγκεντρωτικός πίνακας μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων	162

Μέρος 1

Γενικοί στόχοι και σύνοψη του σχεδίου

ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ

Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0», φιλοδοξεί να οδηγήσει τη χώρα -οικονομία, κοινωνία και θεσμούς- σε μια νέα εποχή. Να πυροδοτήσει μια θεμελιώδη αλλαγή οικονομικού υποδείγματος προς ένα πιο εξωστρεφές, ανταγωνιστικό και πράσινο παραγωγικό μοντέλο, με πιο αποτελεσματικό και ψηφιοποιημένο κράτος, λιγότερο γραφειοκρατικό, με δραστικά μειωμένη παραοικονομία, με φορολογικό σύστημα φιλικό προς την ανάπτυξη και με ένα ποιοτικό και αποτελεσματικό δίκτυο κοινωνικής προστασίας, προσβάσιμο σε όλους.

Δεν πρόκειται απλώς για μια οικονομική μετάβαση. Στόχος είναι να γίνουν θεμελιώδεις οικονομικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις, που θα επηρεάσουν όχι μόνο την οικονομική δραστηριότητα, αλλά και τις τεχνολογίες, τις νοοτροπίες και τους θεσμούς. Μία μετάβαση που συνδυάζει την οικονομική αποτελεσματικότητα με την καινοτομία και τον ψηφιακό εκσυγχρονισμό με την προστασία του περιβάλλοντος, την κοινωνική συνοχή και τη δικαιοσύνη.

Στο επίπεδο των οικονομικών αποτελεσμάτων το σχέδιο προβλέπει τη δημιουργία, αποκλειστικά και μόνο από τις δικές του δράσεις, 180.000-200.000 νέων καλών μόνιμων θέσεων εργασίας μέχρι το 2026 και μια μόνιμη αύξηση στο ύψος του πραγματικού ΑΕΠ κατά 7 ποσοστιαίες μονάδες. Η αύξηση είναι μόνιμη καθώς προέρχεται κυρίως από την αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων και την πραγματοποίηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητα της χώρας και δημιουργούν νέα παραγωγή, θέσεις εργασίας και εξαγωγές μετά την ολοκλήρωσή τους. Μετά τη λήξη της διάρκειας του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας, τα κέρδη αυτά δεν θα μειωθούν αλλά αντίθετα θα συνεχίσουν να αυξάνονται, μέσω της βελτίωσης του ανθρώπινου κεφαλαίου και της ευεργετικής για τις επενδύσεις και την παραγωγικότητα επίδρασης της ψηφιοποίησης και της βελτίωσης της δημόσιας διοίκησης.

Το «Ελλάδα 2.0» είναι πλήρως εναρμονισμένο με τους στόχους της ΕΕ για ταχύτερη μετάβαση της ελληνικής οικονομίας προς ένα πράσινο και ψηφιακό μοντέλο ανάπτυξης υπερακοντίζοντας τους στόχους που θέτει ο κανονισμός του Ταμείου και επιτυγχάνοντας 38% και 22% μερίδιο στις αντίστοιχες δράσεις. Το «Ελλάδα 2.0» ικανοποιεί επίσης τις σχετικές ευρωπαϊκές συστάσεις για την χώρα μας, σε ό,τι αφορά τις προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις και τις αναγκαίες για την έγκαιρη ολοκλήρωσή τους επενδύσεις, και προσθέτει ακόμη πιο φιλόδοξες μεταρρυθμίσεις, οι οποίες αποτελούν μέρος της στρατηγικής ατζέντας της Ελληνικής Κυβέρνησης, πολλές από τις οποίες περιλαμβάνονται και στην έκθεση της Επιτροπής Πισσαρίδη.

Το «Ελλάδα 2.0» αποτελείται από τέσσερις πυλώνες: (1) Πράσινο, (2) Ψηφιακό, (3) Απασχόληση, δεξιότητες και κοινωνική συνοχή (υγεία, παιδεία, κοινωνική προστασία), (4) Ιδιωτικές επενδύσεις και οικονομικός και θεσμικός μετασχηματισμός. Για την υλοποίησή του η Ελλάδα ζητά το σύνολο των πόρων που μπορεί να λάβει στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Δηλαδή 17,8 δισ. ευρώ επιδοτήσεις και 12,7 δισ ευρώ δάνεια.

Με οικονομικούς όρους, ο πρωταρχικός στόχος του Σχεδίου είναι να καλύψει το μεγάλο κενό σε επενδύσεις, εθνικό προϊόν και απασχόληση, κενό ενδημικό των επιδόσεων της ελληνικής οικονομίας κατά την τελευταία δεκαετία που επιδεινώθηκε λόγω της πανδημίας της COVID-19. Σε αυτό το πλαίσιο, το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αποσκοπεί στο να κινητοποιήσει και σημαντικές δυνάμεις από τον ιδιωτικό τομέα ενισχύοντας ιδιωτικές επενδύσεις και χρησιμοποιώντας Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα και Εταιρείες Παροχής Ενεργειακών Υπηρεσιών για την πραγματοποίηση δημοσίων επενδύσεων, ώστε να συγκεντρώσει σημαντικότερα επιπρόσθετα ιδιωτικά κεφάλαια. Με χρήση των μέσων αυτών και αξιοποιώντας

τα δάνεια του Ταμείου Ανάκαμψης για την προώθηση ιδιωτικών επενδύσεων το «Ελλάδα 2.0» επιδιώκει να κινητοποιήσει συνολικούς επενδυτικούς πόρους 57 δισ. ευρώ.

Σε ό,τι αφορά στην παροχή δημόσιων αγαθών και τις πρωτοβουλίες κοινωνικών παρεμβάσεων – περιλαμβανομένων σημαντικών τομέων όπως υγεία, εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση, δικαιοσύνη και το δίκτυο κοινωνικής προστασίας– το Σχέδιο προβλέπει σημαντικές επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις για την ενίσχυση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και της πρόσβασης σ' αυτές τις υπηρεσίες.

1. Ως προς την πράσινη μετάβαση, οι επενδύσεις και οι μεταρρυθμίσεις του Σχεδίου περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων: Διασύνδεση των ελληνικών νησιών, η οποία θα μειώσει σημαντικά το ενεργειακό κόστος νοικοκυριών και επιχειρήσεων και θα επιτρέψει την καλύτερη αξιοποίηση του δυναμικού της χώρας σε Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας. Υπογειοποίηση του δικτύου ηλεκτρικού ρεύματος σε αστικές και δασικές περιοχές για την προστασία του από ακραία καιρικά φαινόμενα και την αποτροπή πυρκαγιών. Εκτεταμένο πρόγραμμα ενεργειακής αναβάθμισης κατοικιών, κτιριακών υποδομών επιχειρήσεων και δημοσίων κτιρίων και υποδομών. Μεταρρύθμιση για την αντιμετώπιση της Ενεργειακής Φτώχειας. Ανάπτυξη σε όλη τη χώρα σταθμών φόρτισης για ηλεκτρικά οχήματα και προώθηση της ηλεκτροκίνησης στα Μέσα Μαζικής Συγκοινωνίας. Μεταρρύθμιση του πολεοδομικού σχεδιασμού με την εκπόνηση πολεοδομικών σχεδίων που θα πληροφορούν έγκυρα και άμεσα για τις δυνατότητες χρήσης γης για σχεδόν τα 4/5 της χώρας. Προώθηση στρατηγικών αστικών αναπλάσεων υψηλής αναπτυξιακής και περιβαλλοντικής αξίας.

Μεγάλες επενδύσεις σε αρδευτικά και αντιπλημμυρικά έργα μέσω ΣΔΙΤ, συνοδευόμενες από αλλαγές στην χρήση των δικτύων άρδευσης και εγκατάσταση τηλεμετρητών για τον εντοπισμό διαρροών και την έξυπνη διαχείριση του νερού. Νέο Εθνικό Σχέδιο Αναδάσωσης σε συνδυασμό με αναμόρφωση των δασικών χαρτών. Εμβληματικά έργα όπως η Ανάπλαση των πρώην βασιλικών κτημάτων Τατοΐου και η ανακαίνιση του χώρου του Ολυμπιακού Σταδίου. Πρωτοβουλίες για προστασία της βιοποικιλότητας, οι οποίες περιλαμβάνουν μονοπάτια και διαδρομές πεζοπορίας σε ολόκληρη την Ελλάδα και την ίδρυση Εθνικού Συστήματος Μόνιμης Παρακολούθησης ειδών και βιοτόπων και επιτήρησης των προστατευόμενων περιοχών. Μεγάλες επενδύσεις σε υποδομές και εξοπλισμό της Πολιτικής Προστασίας μέσω ΣΔΙΤ, κ.α.

2. Για την ψηφιακή μετάβαση, οι επενδύσεις και οι μεταρρυθμίσεις του Σχεδίου περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων: προεγκατάσταση υποδομής οπτικών ινών στα κτίρια για τη διευκόλυνση της μετάβασης στην χρήση δικτύων οπτικών ινών από επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Ανάπτυξη διαδρόμων δικτύου 5G στους ελληνικούς αυτοκινητόδρομους. Σύνδεση της ηπειρωτικής χώρας με σύγχρονα υποθαλάσσια καλώδια οπτικών ινών με τα ελληνικά νησιά και την Κύπρο. Ψηφιακό μετασχηματισμό επιχειρήσεων, με απόκτηση εξοπλισμού, υπηρεσιών cloud και διαδικτυακών υπηρεσιών, όπως οι νέες τεχνολογίες ηλεκτρονικών πληρωμών, η εργασία από απόσταση, το ψηφιακό γραφείο κ.λπ.

Ψηφιοποίηση καίριων αρχείων σε διάφορους τομείς (δικαιοσύνη, πολεοδομίες, κτηματολόγιο, μετανάστευση, ΕΦΚΑ κ) και ενσωμάτωσή τους σε αντίστοιχα πληροφοριακά συστήματα. Διασφάλιση της διασύνδεσης και διαλειτουργικότητας συστημάτων και επιμέρους μητρώων και μεμονωμένων εφαρμογών μεταξύ φορέων του Δημοσίου. Αναβάθμιση της κεντρικής υποδομής και των υπηρεσιών υπολογιστικού νέφους (Cloud Computing). Κεντρικό κόμβο διαχείρισης και ανάλυσης πολυδιάστατων δεδομένων μεγάλου όγκου (big data). Επέκταση του υπό υλοποίηση συστήματος διαχείρισης εγγράφων και του Εθνικού Δικτύου του Δημοσίου Τομέα (ΣΥΖΕΥΞΙΣ II). Πληροφοριακό σύστημα για τη διαχείριση συναλλαγών της Δημόσιας Διοίκησης με τους πολίτες και τις επιχειρήσεις (CRM). Εκσυγχρονισμό και ολοκλήρωση του ψηφιακού μετασχηματισμού των Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ). Μεταρρύθμιση για τη διαχείριση δεδομένων στο δημόσιο και τη διασφάλιση συμμόρφωσης με τον ΓΚΠΔ (GDPR). Πρόγραμμα επανακατάρτισης και κατάρτισης σε ψηφιακές δεξιότητες των

στρατεύσιμων κατά τη διάρκεια της στρατιωτικής θητείας. Άλλες επενδύσεις σε ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες και ψηφιακό μετασχηματισμό επιλεγμένων πόλεων - “έξυπνες” πόλεις (smart cities) κ.α.

3. Ως προς τον **πυλώνα απασχόλησης, δεξιοτήτων και κοινωνικής συνοχής**, οι επενδύσεις και οι μεταρρυθμίσεις του Σχεδίου περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων: μεταρρύθμιση της αγοράς εργασίας, που ενισχύει τη δημιουργία θέσεων εργασίας και τη διατήρησή τους σε περιόδους κρίσης. Προώθηση σύγχρονων Ενεργητικών και μη Ενεργητικών Πολιτικών για την Αγορά Εργασίας (Active and Passive Labour Market Policies), αποσκοπώντας στην ενεργοποίηση της αγοράς εργασίας, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και δικτύου προστασίας κατά της ανεργίας. Νέα στρατηγική για την κατάρτιση και επανακατάρτιση που προβλέπει συστηματική και διαρκή αξιολόγηση των παρόχων, συνδέει την αμοιβή τους και την αμοιβή των καταρτιζομένων με πιστοποιημένη από τρίτους απόκτηση δεξιοτήτων. Αντίστοιχα μεγάλα προγράμματα κατάρτισης με στόχο την αύξηση της απασχόλησης με ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων. Μεταρρύθμιση στα συστήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και μαθητείας. Μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που ενισχύουν την καινοτομία των ελληνικών πανεπιστημίων, τις επιδόσεις τους στην έρευνα και την προώθηση ερευνητικών προγραμμάτων συγχρηματοδοτούμενων από τον ιδιωτικό τομέα και την ποιότητα της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, περιλαμβανομένης και της σύνδεσής της με την αγορά εργασίας. Ψηφιακό μετασχηματισμό της εκπαίδευσης με ψηφιοποίηση του εκπαιδευτικού υλικού και περιεχομένου, ψηφιακές υποδομές σε όλες τις τάξεις για διαδραστικό ψηφιακό μάθημα και αντίστοιχα αναβαθμισμένο εξοπλισμό στα εργαστήρια και Voucher για απόκτηση τεχνολογικών εργαλείων για τους μαθητές που ανήκουν σε ευάλωτα νοικοκυριά.

Μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις προς ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας του συστήματος υγείας, προκειμένου να παρέχει υπηρεσίες υγείας υψηλής ποιότητας, όπως: Η ανακαίνιση των υποδομών, ο εκσυγχρονισμός του εξοπλισμού και η ψηφιοποίηση των νοσοκομείων και των κέντρων υγείας. Το ολοκληρωμένο σύστημα πρόληψης «Σπύρος Δοξιάδης» (εθνικά προγράμματα για την σωματική άσκηση και τη διατροφή, τους εμβολιασμούς, τις προληπτικές εξετάσεις για καρκίνο του μαστού, τον προληπτικό έλεγχο νεογνών κ.α.). Η αναβάθμιση της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας. Η εισαγωγή θεραπευτικών πρωτοκόλλων στο σύστημα ηλεκτρονικής συνταγογράφησης, καθώς και η δημιουργία ατομικού ηλεκτρονικού φακέλου υγείας για κάθε ασθενή. Μεταρρύθμιση των υπηρεσιών ψυχικής υγείας με έμφαση στους ασθενείς με άνοια και νόσο Alzheimer, στους ασθενείς με αυτισμό, στους ασθενείς στην ηλικιακή ομάδα παιδιών, εφήβων και νεαρών ενηλίκων κ.α. Τέλος, μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που ενδυναμώνουν την κοινωνική δικαιοσύνη και το δίκτυο κοινωνικής προστασίας, μέσω προγραμμάτων ενίσχυσης της οικονομικής και κοινωνικής ένταξης ευάλωτων ομάδων, ενίσχυσης της παιδικής προστασίας, προώθησης των ίσων ευκαιριών και στήριξης της διαφορετικότητας, ένταξης προσφύγων στην αγορά εργασίας, με ταυτόχρονη θωράκιση του συστήματος των κοινωνικών παροχών από αθέμιτες πρακτικές.

4. Σε ό,τι αφορά τις **ιδιωτικές επενδύσεις και τον θεσμικό μετασχηματισμό**, το Σχέδιο περιλαμβάνει μεταξύ άλλων: σημαντικές μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, που περιλαμβάνουν περαιτέρω ψηφιοποίηση των φορολογικών υπηρεσιών, κωδικοποίηση και εκσυγχρονισμό της φορολογικής νομοθεσίας, δράσεις κατά του λαθρεμπορίου και χρήση τεχνητής νοημοσύνης για τη διευκόλυνση των φορολογικών ελέγχων, ενίσχυση των ηλεκτρονικών συναλλαγών κ.α. Μεταρρύθμιση για τον εκσυγχρονισμό του Δημοσίου που προβλέπει, μεταξύ άλλων, ολοκληρωμένο πρόγραμμα ανάπτυξης δεξιοτήτων των εργαζομένων και θέσπιση συστήματος ανταμοιβών και κινήτρων απόδοσης. Ανάπτυξη ενός σύγχρονου Συστήματος Ενδοεπιχειρησιακού Σχεδιασμού (ERP) για την υποστήριξη της δημοσιονομικής και χρηματοοικονομικής διαχείρισης της Κεντρικής Κυβέρνησης και των λοιπών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης και εφαρμογή της ηλεκτρονικής τιμολόγησης και στο δημόσιο.

Μια φιλόδοξη ατζέντα για τη βελτίωση της ταχύτητας και αποτελεσματικότητας στην απονομή της δικαιοσύνης, με μεταρρυθμίσεις, επενδύσεις, ψηφιοποίηση και προγράμματα κατάρτισης (προπαντός σε ψηφιακές δεξιότητες) τόσο των δικαστών όσο και των δικαστικών υπαλλήλων. Καταπολέμηση του παραεμπορίου και προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας. Στήριξη της ανάπτυξης της ελληνικής κεφαλαιαγοράς και νέες δράσεις για την αντιμετώπιση του προβλήματος του ιδιωτικού χρέους. Επένδυση στην αναβάθμιση των ερευνητικών υποδομών της χώρας, υποστήριξη της βασικής και της εφαρμοσμένης έρευνας και χρηματοδότηση της καινοτομίας. Σημαντικά έργα υποδομής όπως το βόρειο τμήμα του Ε65, ο Βόρειος Οδικός Άξονας Κρήτης, ένα μεγάλο πρόγραμμα για την οδική ασφάλεια, ο εκσυγχρονισμός μέσω ΣΔΙΤ του δικτύου σιδηροδρόμων, ο προαστιακός σιδηρόδρομος στη Δυτική Αττική, τα ηλεκτρονικά δρόδια, οι «έξυπνες» υποδομές κ.α.

Πολιτικές για ενίσχυση του πολιτισμού όπως η μεταρρύθμιση της απασχόλησης στον πολιτιστικό τομέα, η αξιοποίηση του πολιτισμού ως μοχλού ανάπτυξης, υποδομές για την συνδρομή του πολιτισμού στην «ασημένια οικονομία», δημιουργία του Μουσείου Ενάλιων Αρχαιοτήτων στον Πειραιά, ανάπτυξη πολιτιστικών και φυσικών διαδρομών, πρόγραμμα προστασίας εμβληματικών μνημείων από την κλιματική αλλαγή κ.α. Επενδύσεις για την ανάπτυξη και διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος με παρεμβάσεις για τον ορεινό τουρισμό, τον τουρισμό υγείας και την αξιοποίηση ιαματικών πηγών, την γαστρονομία, την αναβάθμιση των τουριστικών λιμανιών, τον καταδυτικό τουρισμό, την προσβασιμότητα στις παραλίες, καθώς και ειδικά προγράμματα κατάρτισης για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού των τουριστικών επιχειρήσεων. Επενδύσεις στην ανάπτυξη επιχειρηματικών πάρκων και στην ενίσχυση της έξυπνης μεταποίησης. Προώθηση προγραμμάτων οικονομικής ενίσχυσης του αγροδιατροφικού τομέα για την πραγματοποίηση επενδύσεων με προσανατολισμό στην πράσινη γεωργία και την γεωργία ακριβείας, που αφορούν την καινοτομία και την οικολογική επεξεργασία γεωργικών προϊόντων, τον πράσινο αγροτουρισμό, την αναδιάρθρωση καλλιεργειών, την γενετική βελτίωση ζώων κ.α., καθώς και στην ενίσχυση των υδατοκαλλιεργειών.

Αξιοποίηση των δανείων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και τη χρηματοδότηση ιδιωτικών επενδύσεων. Το ελληνικό Σχέδιο «Ελλάδα 2.0» σκοπεύει να αξιοποιήσει το σύνολο των διαθεσίμων από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας δανειακών κεφαλαίων προκειμένου να προωθήσει και να χρηματοδοτήσει σημαντικές επιπρόσθετες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις και έτσι να περιορίσει: (α) το πολύ μεγάλο παραγωγικό κενό (output gap) της οικονομίας που το 2020 προβλέπεται να φτάσει στο 12,3%, (β) το εξαιρετικά χαμηλό επίπεδο επενδύσεων που χαρακτηρίζει την ελληνική οικονομία κατά την τελευταία δεκαετία: το 2019 οι επενδύσεις έφτασαν το 10.1% του ΑΕΠ σε σύγκριση με το 22,2% του μέσου όρου της ευρωζώνης, (γ) το σημαντικά υψηλότερο κόστος δανεισμού των ελληνικών επιχειρήσεων σε σχέση με τον μέσο όρο της ευρωζώνης. Περίπου το 70% του συνολικού επενδυτικού κενού αφορά στις επιχειρηματικές επενδύσεις, γεγονός που καταδεικνύει την ύπαρξη σημαντικών επενδυτικών ευκαιριών. Ως εκ τούτου, η αξιοποίηση των δανείων του Ταμείου για χρηματοδότηση ιδιωτικών επενδύσεων, σε συνδυασμό με κατάλληλες μεταρρυθμίσεις, μπορεί να ενισχύσει την ανάπτυξη, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την οικονομική και κοινωνική συνοχή.

Η Ελλάδα σκοπεύει, συνεπώς, να χρησιμοποιήσει τα κεφάλαια του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας υπό μορφή δανείων για την χρηματοδότηση επιχειρηματικών επενδύσεων προτείνοντας ταυτόχρονα πρόσθετες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις. Συγκεκριμένα, προτείνει πρόσθετες μεταρρυθμίσεις που αποσκοπούν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και περιλαμβάνουν ένα πρόγραμμα απλοποίησης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για τη βελτίωση της θέσης της Ελλάδας στον σχετικό δείκτη της Παγκόσμιας Τράπεζας (Ease of doing Business) και σε άλλους δείκτες ανταγωνιστικότητας κ.α. Περιλαμβάνει, επίσης, θέσπιση κινήτρων για να ενθαρρυνθούν πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις να συνεργαστούν ή να αξιοποιήσουν τα εργαλεία των συγχωνεύσεων ή των εξαγορών με στόχο τη δημιουργία αποτελεσματικότερων οικονομικών μεγεθών.

Μέρος 1: Γενικοί στόχοι και σύνοψη του σχεδίου

Οι προωθούμενες επενδύσεις είναι ιδιωτικές επενδύσεις συγχρηματοδοτούμενες (τουλάχιστον κατά 50%) με τα ίδια κεφάλαια των επενδυτών και δάνεια προερχόμενα από το χρηματοπιστωτικό σύστημα, ή/και ευρωπαϊκούς χρηματοδοτικούς θεσμούς (ΕΙΒ, ΕΒΡΔ) και αφορούν επιχειρηματικές προτάσεις που προωθούν την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση, καθώς και την καινοτομία, τις οικονομίες κλίμακος και τις υψηλότερες εξαγωγές.

Το Εθνικό Σχέδιο για την Ανάκαμψη και την Ανθεκτικότητα περιλαμβάνει, επίσης, ανάλυση των μακροοικονομικών αποτελεσμάτων, τα αποτελέσματα της διαβούλευσης που πραγματοποιήθηκε για την κατάρτισή του και το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου που θα εφαρμοστεί για να διασφαλιστεί τόσο η επιτυχής υλοποίησή του όσο και η πλήρης τήρηση των κανόνων διαφάνειας και ελέγχου που προβλέπει η ελληνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Πίνακας 1: Συνολικοί επενδυτικοί πόροι που κινητοποιεί το Ταμείο Ανάκαμψης

Πυλώνες & Άξονες	Προϋπολογισμός Ταμείου Ανάκαμψης	Επενδυτικοί Πόροι που Κινητοποιούνται
1. Πράσινη Μετάβαση	(σε εκ. €)	(σε εκ. €)
1.1 Μετάβαση σε νέο ενεργειακό μοντέλο φιλικό στο περιβάλλον	1.200	2.574
1.2 Ενεργειακή αναβάθμιση του κτιριακού αποθέματος της χώρας και χωροταξική μεταρρύθμιση	2.544	4.279
1.3 Μετάβαση σε ένα πράσινο και βιώσιμο σύστημα μεταφορών	520	1.197
1.4 Αειφόρος χρήση των πόρων, ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και διατήρηση της βιοποικιλότητας	1.762	2.345
Σύνολο Πόρων Πυλώνα 1	6.026	10.395
2. Ψηφιακή Μετάβαση		
2.1 Συνδεσιμότητα για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, το κράτος	453	453
2.2 Ψηφιακός μετασχηματισμός του κράτους	1.308	1.308

Μέρος 1: Γενικοί στόχοι και σύνοψη του σχεδίου

2.3 Ψηφιακός μετασχηματισμός των επιχειρήσεων	375	475
Σύνολο Πόρων Πυλώνα 2	2.136	2.236
3. Απασχόληση, Δεξιότητες, Κοινωνική Συνοχή		
3.1 Αύξηση των θέσεων εργασίας και προώθηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας	760	760
3.2 Ενίσχυση των ψηφιακών δυνατοτήτων της εκπαίδευσης και εκσυγχρονισμός της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης	2.311	2.412
3.3 Ενίσχυση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας του συστήματος υγείας	1.536	1.536
3.4 Αύξηση της πρόσβασης σε αποτελεσματικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικές πολιτικές	601	601
Σύνολο Πόρων Πυλώνα 3	5.208	5.310
4. Ιδιωτικές επενδύσεις και μετασχηματισμός της οικονομίας		
4.1 Φορολογικά εργαλεία πιο φιλικά για την ανάπτυξη και βελτίωση της φορολογικής διοίκησης	183	183
4.2 Εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης	184	184
4.3 Βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος δικαιοσύνης	231	331
4.4 Ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού τομέα και των κεφαλαιαγορών	25	25
4.5 Προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας	444	554
4.6 Εκσυγχρονισμός και βελτίωση της ανθεκτικότητας κύριων κλάδων οικονομίας της χώρας	3.520	6.121

Μέρος 1: Γενικοί στόχοι και σύνοψη του σχεδίου

4.7 Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και προώθηση ιδιωτικών επενδύσεων και εξαγωγών	234	409
Σύνολο Πόρων Πυλώνα 4	4.821	7.806
Γενικό Άθροισμα	18.191	25.748
Δάνεια	12.728	31.819
Συνολικοί Επενδυτικοί Πόροι	30.919	57.567

Πίνακας 2: Προϋπολογισμός

Πυλώνες	Προϋπολογισμός Ταμείου Ανάκαμψης (σε εκ. €)	Συνολικοί Επενδυτικοί Πόροι που Κινητοποιούνται (σε εκ. €)
1. Πράσινη Μετάβαση	6.026	10.395
2. Ψηφιακή Μετάβαση	2.136	2.236
3. Απασχόληση, Δεξιότητες, Κοινωνική Συνοχή (Υγεία, Παιδεία, Κοινωνική Προστασία)	5.208	5.310
4. Ιδιωτικές επενδύσεις και μετασχηματισμός της οικονομίας	4.821	7.806
Άθροισμα από Επιδοτήσεις	18.191	25.748
Δάνεια	12.728	31.819
Συνολικοί Επενδυτικοί Πόροι	30.919	57.567

1. Γενικοί στόχοι

Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας περιλαμβάνει ένα ολοκληρωμένο και συνεκτικό σύνολο μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που διαρθρώνεται σε τέσσερις (4) Δέσμες προτάσεων που συνθέτουν δεκαοκτώ (18) επιμέρους Άξονες:

1. Πράσινη Μετάβαση

- 1.1. Μετάβαση σε νέο ενεργειακό μοντέλο φιλικό στο περιβάλλον
- 1.2. Ενεργειακή αναβάθμιση του κτιριακού αποθέματος της χώρας και χωροταξική μεταρρύθμιση
- 1.3. Μετάβαση σε ένα πράσινο και βιώσιμο σύστημα μεταφορών
- 1.4. Αειφόρος χρήση των πόρων, ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και διατήρηση της βιοποικιλότητας

2. Ψηφιακός Μετασχηματισμός

- 2.1. Συνδεσιμότητα για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, το κράτος
- 2.2. Ψηφιακός μετασχηματισμός του κράτους
- 2.3. Ψηφιακός μετασχηματισμός των επιχειρήσεων

3. Απασχόληση, Δεξιότητες, Κοινωνική Συνοχή

- 3.1. Αύξηση των θέσεων εργασίας και προώθηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας
- 3.2. Ενίσχυση των ψηφιακών δυνατοτήτων της εκπαίδευσης και εκσυγχρονισμός της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης
- 3.3. Ενίσχυση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας του συστήματος υγείας
- 3.4. Αύξηση της πρόσβασης σε αποτελεσματικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικές πολιτικές

4. Ιδιωτικές επενδύσεις και θεσμικός μετασχηματισμός

- 4.1. Φορολογικά εργαλεία πιο φιλικά για την ανάπτυξη και βελτίωση της φορολογικής διοίκησης
- 4.2. Εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης
- 4.3. Βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος δικαιοσύνης
- 4.4. Ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού τομέα και των κεφαλαιαγορών
- 4.5. Προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας
- 4.6. Εκσυγχρονισμός και βελτίωση της ανθεκτικότητας κύριων κλάδων οικονομίας της χώρας
- 4.7. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και προώθηση ιδιωτικών επενδύσεων και εξαγωγών

Ο σχεδιασμός της αρχιτεκτονικής του Σχεδίου επιτυγχάνει να διασφαλίσει τη συνεκτική και λειτουργική συνάρθρωση των 18 Αξόνων του με τους 6 Πυλώνες που ορίζει ο Κανονισμός για το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας:

1. την πράσινη μετάβαση, εξασφαλίζοντας οικονομική ανάπτυξη συμβατή με την αειφορία για το κλίμα/ το περιβάλλον ,

2. τον ψηφιακό μετασχηματισμό, διασφαλίζοντας ανάπτυξη που οδηγείται από την παραγωγικότητα και την καινοτομία.
3. την έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, με οικονομική συνοχή, απασχόληση, παραγωγικότητα, ανταγωνιστικότητα, έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία, και μια εύρυθμη λειτουργούσα εσωτερική αγορά με ισχυρές ΜμΕ - με άλλα λόγια την ανάκαμψη της οικονομίας και την αύξηση του δυναμικού της προϊόντος, μέσω της πλήρωσης του επενδυτικού κενού, της δημιουργίας θέσεων εργασίας, και της αύξησης της ανταγωνιστικότητας και παραγωγικότητας των επιχειρήσεων,
4. την κοινωνική και εδαφική συνοχή,
5. την υγεία και την οικονομική, κοινωνική και θεσμική ανθεκτικότητα, με σκοπό, μεταξύ άλλων, την αύξηση της ετοιμότητας για την αντιμετώπιση κρίσεων και της ικανότητας αντίδρασης σε κρίσεις,
6. τις πολιτικές για την επόμενη γενιά, τα παιδιά και τους νέους, όπως η εκπαίδευση και οι δεξιότητες.

Ακολούθως παρουσιάζεται διεξοδικά η λειτουργική υπαγωγή των αξόνων του Σχεδίου στους Πυλώνες του Κανονισμού για το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

1.1. Πράσινη μετάβαση

Το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας συμβάλλει στην πράσινη μετάβαση της Ελλάδας αφιερώνοντας το 38% του εκτιμώμενου προϋπολογισμού στην επίτευξη των κλιματικών στόχων. Παράλληλα, όλες οι μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που περιλαμβάνονται στο σχέδιο τηρούν την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» κατά την έννοια του άρθρου 17 του Κανονισμού (ΕΕ) 2020/852, συμβάλλοντας σημαντικά και στην επίτευξη της Πράσινης Συμφωνίας της ΕΕ, για την επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050.

Το σχέδιο αντανακλά επίσης τις στρατηγικές προτεραιότητες και τους ειδικούς κλιματικούς στόχους του Εθνικού Σχεδίου Ενέργειας και Κλίματος (ΕΣΕΚ). Ενσωματώνει επίσης τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο πλαίσιο της πρόσφατης αξιολόγησης του ελληνικού ΕΣΕΚ από τις υπηρεσίες της Επιτροπής σχετικά με τη χρήση του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για την επίτευξη των ενεργειακών και κλιματικών στόχων το 2030 και έπειτα. Μαζί με τα εθνικά σχέδια της Ελλάδας για τη Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση των λιγνιτικών περιοχών, την Αναδάσωση, την Κυκλική Οικονομία και τη Βιοποικιλότητα, αποτελούν τη στρατηγική που στηρίζει τη συμβολή του Σχεδίου στην πράσινη μετάβαση, ενώ συμβάλλουν σημαντικά και στην αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας.

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι βασικές προκλήσεις της χώρας και να υλοποιηθούν οι στρατηγικοί της στόχοι, οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις που περιλαμβάνονται στο σχέδιο με στόχο την επίτευξή τους, εξυπηρετούνται από τους ακόλουθους τέσσερις άξονες:

Άξονας 1.1 – Μετάβαση σε νέο ενεργειακό μοντέλο φιλικό στο περιβάλλον:

Η μετάβαση σε ένα νέο ενεργειακό μοντέλο χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα είναι υψηλής προτεραιότητας για την Ελλάδα. Τα φιλόδοξα σχέδια για το κλίμα και την ενέργεια περιλαμβάνουν τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, την αύξηση του μεριδίου ΑΠΕ στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας και τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης σε σπίτια και επιχειρήσεις.

Ο στόχος του Άξονα είναι να συμβάλει στα σχέδια για το κλίμα και την ενέργεια, μέσω μιας δέσμης επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων που βελτιώνουν την ενεργειακή απόδοση, την αποθήκευση ενέργειας και αυξάνουν τη χωρητικότητα του δικτύου για να καταστεί δυνατή η διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Έμφαση δίνεται στην ενίσχυση των ηλεκτρικών διασυνδέσεων με τα μη διασυνδεδεμένα νησιά, με την επέκταση της διασύνδεσης των Κυκλάδων (στοχεύοντας στη μείωση του ενεργειακού κόστους για το σύνολο της χώρας, την παύση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας βάσει του πετρελαίου και την περαιτέρω δυνατότητα για ανάπτυξη

των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στα νησιά αυτά). Επιπλέον, ο Άξονας εισάγει μεταρρυθμίσεις που διασφαλίζουν τη χρηματοοικονομική σταθερότητα και τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του Εθνικού Λογαριασμού ΑΠΕ-ΣΗΘΥΑ καθώς και την επιτάχυνση των διαδικασιών για την αδειοδότησή τους.

Τέλος, ο Άξονας προωθεί τον εθνικό στόχο της Ελλάδας για πλήρη κατάργηση του λιγνίτη έως το 2028 και σταδιακή κατάργηση της χρήσης ορυκτών καυσίμων για την παραγωγή ενέργειας, εισάγοντας, ταυτόχρονα, ολοκληρωμένα μέτρα στήριξης, συμπεριλαμβανομένων μέτρων κοινωνικοοικονομικής και περιβαλλοντικής αποκατάστασης, για την ανάπλαση των περιοχών που πλήττονται, διασφαλίζοντας τη δίκαιη μετάβαση.

Άξονας 1.2. – Ενεργειακή αναβάθμιση του κτιριακού αποθέματος της χώρας και χωροταξική μεταρρύθμιση:

Οι δράσεις προσαρμογής και περιορισμού των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής για το δομημένο περιβάλλον στην Ελλάδα είναι βασική προτεραιότητα. Ο Άξονας περιλαμβάνει μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που προωθούν τόσο την ανακαίνιση όσο και την ενεργειακή αναβάθμιση των κτιρίων, την εφαρμογή του πολεοδομικού σχεδιασμού και την πραγματοποίηση στρατηγικών “πράσινων” αναπλάσεων. Όσον αφορά στα κτίρια, ο Άξονας περιλαμβάνει επενδύσεις που στοχεύουν στην ανακαίνιση του υπάρχοντος κτιριακού αποθέματος, συμπεριλαμβανομένων κατοικιών, εμπορικών, βιομηχανικών και δημόσιων κτιρίων καθώς και κοινωνικών υποδομών, ενώ προωθεί και το νέο σχέδιο για την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας. Ειδικά το πρόγραμμα εξοικονομώ που συμπεριλαμβάνεται στον άξονα θα συμβάλει στην επίτευξη έως και του 15% του σχετικού στόχου του ΕΣΕΚ για την ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών. Όσον αφορά στον πολεοδομικό σχεδιασμό, περιλαμβάνονται μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που προωθούν τη βελτίωση του αστικού οικοσυστήματος μέσω της μεταρρύθμισης του πλαισίου πολεοδομικής πολιτικής και της προώθησης σχεδίων βιώσιμης ανάπτυξης. Τέλος, ο Άξονας προωθεί την υλοποίηση στρατηγικών “πράσινων” αναπλάσεων, σε όλη την επικράτεια, συμπεριλαμβανομένων της διπλής ανάπλασης του Βοτανικού- Ελαιώνα και του παραλιακού μετώπου της Αθήνας.

Ο Άξονας θα συμβάλει άμεσα και έμμεσα στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας και στη δημιουργία νέων ευκαιριών απασχόλησης σε πολλούς τομείς. Παρέχοντας κίνητρα για ενεργειακή αναβάθμιση, ο Άξονας ευνοεί την προσέλκυση βιώσιμων ιδιωτικών εισροών κεφαλαίων, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και τη βιώσιμη ανάπτυξη πολλαπλών τομέων, προωθώντας, παράλληλα, την ανθεκτικότητα της ελληνικής οικονομίας. Οι σχετικές δράσεις θα επιτρέψουν, επιπλέον, την πράσινη μετάβαση και θα συμβάλουν στους εθνικούς και ενωσιακούς στόχους για το κλίμα που συνδέονται με τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, καθώς και στη συνολική βελτίωση της ανθεκτικότητας στις κλιματικές αλλαγές στις πόλεις. Τέλος, όλες οι επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις του Άξονα συμβάλλουν ουσιαστικά στην εδαφική συνοχή, αφού έχουν πεδίο εφαρμογής το σύνολο της επικράτειας και προωθούν ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη, αποτρέποντας εδαφικές ανισορροπίες.

Άξονας 1.3. – Μετάβαση σε ένα πράσινο και βιώσιμο σύστημα μεταφορών: Η μετάβαση σε ένα πράσινο και βιώσιμο σύστημα μεταφορών αποτελεί βασική πρόκληση για την Ελλάδα. Αυτός ο Άξονας προωθεί καθαρότερα, εξυπνότερα και φθηνότερα μέσα μεταφοράς. Εισάγει μεταρρυθμίσεις που επιτρέπουν την εγκατάσταση και τη λειτουργία εξοπλισμού φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων και προωθεί επενδύσεις που θα δημιουργήσουν την απαιτούμενη υποδομή σε δημόσια σημεία ενδιαφέροντος στο σύνολο της επικράτειας. Συνολικά, προβλέπεται η εγκατάσταση σημείων φόρτισης σε αστικές και υπεραστικές περιοχές, που αποτελούν προαπαιτούμενο για την επίτευξη των στόχων του ΕΣΕΚ για την ηλεκτροκίνηση. Επιπλέον ο άξονας προωθεί επενδύσεις που στοχεύουν στη δημιουργία βιομηχανικών μονάδων καινοτόμας πράσινης τεχνολογίας για τη προώθηση της ηλεκτροκίνησης, τη δέσμευση και αποθήκευση του CO₂ και τη πράσινη ακτοπλοΐα.

Η ηλεκτρική κινητικότητα συμβάλλει σημαντικά στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και ευνοεί τη διεύθυνση ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα. Εξυπηρετεί επίσης τρεις στόχους του «Κανονισμού ταξινόμησης της ΕΕ», δηλαδή τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, τη μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία, καθώς και την

πρόληψη και τον έλεγχο της ρύπανσης. Επιπλέον, ο Άξονας προωθεί την ψηφιακή μετάβαση εισάγοντας το σχεδιασμό και την εφαρμογή νέων τεχνολογιών και υποστηρίζοντας την καινοτομία.

Άξονας 1.4. – Αειφόρος χρήση των πόρων, ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και διατήρηση της βιοποικιλότητας: Η προώθηση ενός πλαισίου σύμφωνα με τις αρχές της κυκλικής οικονομίας, της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή αποτελούν την κύρια ουσία των προτεινόμενων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων. Σε αυτό το πλαίσιο, ο Άξονας περιλαμβάνει τρεις ομάδες δράσεων, οι οποίες συμβάλλουν και στους έξι στόχους του «Κανονισμού ταξινόμησης της ΕΕ».

Η πρώτη ομάδα συμβάλλει στη προστασία υδάτινων πόρων, συμπεριλαμβανομένων του προγράμματος εξοικονομώ για το νερό, της εγκατάστασης υδρομέτρων και τηλεμετρίας, της κατασκευής υποδομών για την διαχείριση του πόσιμου νερού και των υγρών αποβλήτων αλλά και μέσω της εισαγωγής μεταρρυθμίσεων που προωθούν τη βιώσιμη γεωργία και επιτρέπουν την αποτελεσματική χρήση των πόρων. Η δεύτερη ομάδα έργων στοχεύει στη προστασία του περιβάλλοντος, μέσω δράσεων για τη βιοποικιλότητα, αναδάσωσης και δασώσεις. Ειδικά για τις αναδάσώσεις, ο Άξονας προβλέπει την υλοποίηση δράσεων αναδάσωσης σε έκταση 16.500 εκταρίων, συμβάλλοντας ουσιαστικά στην επίτευξη των στόχων του εθνικού σχεδίου Αναδάσωσης. Τέλος, έμφαση δίνεται επίσης στην αναβάθμιση των δυνατοτήτων που σχετίζονται με την πολιτική προστασία, με στόχο την αντιμετώπιση προκλήσεων που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή, καθώς η Ελλάδα επηρεάζεται σημαντικά από την αυξανόμενη σοβαρότητα και τη συχνότητα των καταστροφών που σχετίζονται με το κλίμα.

Το σύνολο των δράσεων και μεταρρυθμίσεων προωθούν την ευημερία και την ανθεκτικότητα της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας και αναμένεται να δημιουργήσουν σημαντικό αριθμό νέων θέσεων εργασίας. Τέλος οι δράσεις προάγουν την εδαφική συνοχή, καθώς η πλειοψηφία των έργων ή προγραμμάτων θα εφαρμοστεί σε Δήμους ή/ και Περιφέρειες σε όλη την επικράτεια.

1.2. Ψηφιακός μετασχηματισμός

Το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας συμβάλλει στον ψηφιακό μετασχηματισμό της Ελλάδας αντιστοιχίζοντας το 22% του εκτιμώμενου προϋπολογισμού σε ψηφιακούς στόχους. Αντανακλά πλήρως τους στόχους και το σχέδιο δράσης της «Ψηφιακής Βίβλου», η οποία ευθυγραμμίζεται με τις εξής τρεις βασικές κατευθύνσεις της «Ευρωπαϊκής Ψηφιακής Στρατηγικής» (“Shaping Europe’s digital future”):

(α) Τεχνολογία που υποστηρίζει τους ανθρώπους: η «Ψηφιακή Βίβλος» δίνει προτεραιότητα στη διαλειτουργικότητα των δημόσιων υπηρεσιών, αποσκοπώντας στη βέλτιστη λειτουργία τους προς όφελος των πολιτών και των επιχειρήσεων. Επίσης, δίνει έμφαση στην ευρεία διασυνδεσιμότητα που οδηγεί σε νέες θέσεις εργασίας και ανάπτυξη, προβλέποντας καλύτερες κινητές και σταθερές ευρυζωνικές συνδέσεις, καθώς και εξαιρετικά γρήγορη πρόσβαση στο Διαδίκτυο για πόλεις και αγροτικές περιοχές, και δημιουργεί τις κατάλληλες συνθήκες για ιδιωτικές επενδύσεις στην ψηφιακή ανταγωνιστικότητα. Τέλος, περιλαμβάνει εθνικές στρατηγικές για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο, την τεχνητή νοημοσύνη, την ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων και την ενίσχυση των γυναικών στην ψηφιακή εποχή.

(β) Μια δίκαιη και ανταγωνιστική οικονομία: η «Ψηφιακή Βίβλος» υποστηρίζει τον ψηφιακό μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας ενεργοποιώντας τους προαναφερθέντες βασικούς ψηφιακούς «καταλύτες», δηλαδή ψηφιακές δεξιότητες, ψηφιακές υποδομές, ψηφιακές υπηρεσίες κλπ.

(γ) Μια ανοιχτή, δημοκρατική και βιώσιμη κοινωνία: η πολιτική «ανοικτών δεδομένων» του Δημόσιου Τομέα, όπως περιλαμβάνεται στην «Ψηφιακή Βίβλο», αυξάνει τη διαθεσιμότητα «ανοικτών δεδομένων» και διευκολύνει τη χρήση τους λαμβάνοντας πλήρως υπόψη τους κανόνες για την προστασία των δεδομένων. Επίσης, η εν λόγω εθνική ψηφιακή στρατηγική προβλέπει δράσεις για διαφάνεια και ανοιχτή διακυβέρνηση, ενώ είναι συνεπής και με τις αρχές της «Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας», ιδίως μέσω της προβλεπόμενης

ενσωμάτωσης των βασικών υποδομών πληροφορικής της Δημόσιας Διοίκησης σε μια κεντρική υποδομή κυβερνητικού υπολογιστικού νέφους (g-cloud).

Οι βασικές προκλήσεις που έχουν επισημανθεί και οι κυρίαρχοι στόχοι που έχουν τεθεί, καθώς και οι μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις για την επίτευξή τους, έχουν ομαδοποιηθεί κατά κύριο λόγο στους ακόλουθους τρεις Άξονες που στοχεύουν στη βελτίωση της «ψηφιακής απόδοσης», όπως αξιολογείται από τα επιμέρους κριτήρια του «Ψηφιακού Οικονομικού και Κοινωνικού Δείκτη» (“Digital Economy and Society Index”, DESI):

Πρώτον, η Ελλάδα κατατάσσεται τελευταία μεταξύ των χωρών της ΕΕ στα κριτήρια «Συνδεσιμότητας» του δείκτη DESI. Παρόλο που η Ελλάδα προχωρά με πολύ υψηλό ρυθμό στην εγκατάσταση γρήγορων ευρυζωνικών συνδέσεων, ρυθμό σημαντικά υψηλότερο συγκριτικά με το προηγούμενο έτος, παραμένει κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ.

Άξονας 2.1 - Συνδεσιμότητα για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, το κράτος: Οι δράσεις αυτού του Άξονα στοχεύουν να βοηθήσουν τη χώρα να καλύψει τα κενά στις διασυνδέσεις υψηλής ταχύτητας, να επιτύχει τους στόχους για συνδέσεις gigabit και να βελτιώσει την ψηφιακή της ανταγωνιστικότητα. Οι προτεινόμενες επενδύσεις διευκολύνουν την εγκατάσταση υποδομών οπτικών ινών και την ανάπτυξη δικτύων 5G, καλύπτοντας μεγάλους ελληνικούς αυτοκινητόδρομους, ενώ οι μεταρρυθμίσεις διασφαλίζουν τη μετάβαση σε γρήγορες ευρυζωνικές συνδέσεις και τεχνολογίες 5G. Η υλοποίηση των δράσεων αυτού του Άξονα θα έχει σημαντικές θετικές επιπτώσεις σε ολόκληρη την κοινωνία και την οικονομία, όπως δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, νέες και καλύτερες ευκαιρίες για τον βιομηχανικό τομέα, καθώς και υψηλότερη αποδοτικότητα και παραγωγικότητα τόσο για ιδιώτες όσο και για εταιρείες.

Δεύτερον, η Ελλάδα υστερεί στην αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης και κατατάσσεται προτελευταία μεταξύ των 27 κρατών μελών της ΕΕ, με βάση τα κριτήρια των ‘Ψηφιακών Δημόσιων Υπηρεσιών’ του προαναφερθέντος ευρωπαϊκού δείκτη DESI.

Ο Άξονας 2.2 - Ψηφιακός μετασχηματισμός του κράτους αποσκοπεί στον εκσυγχρονισμό του δημόσιου τομέα μέσω της βελτίωσης του λειτουργικού του μοντέλου και στην παροχή βελτιωμένων, ποιοτικών υπηρεσιών προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Η επιτάχυνση των προσπαθειών για τη βελτίωση της «ψηφιακής απόδοσης» της χώρας θα είναι καταλυτική για την επίτευξη του παραπάνω στόχου. Οι προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις στοχεύουν (α) στον ψηφιακό μετασχηματισμό των οργανισμών του Δημόσιου Τομέα και στην ενίσχυση των ψηφιακών τους υπηρεσιών, (β) σε βελτιώσεις επιχειρησιακών διαδικασιών συνοδευόμενες από την ενσωμάτωση σύγχρονων πληροφοριακών συστημάτων, (γ) σε σημαντική ενίσχυση της διαλειτουργικότητας πληροφοριακών συστημάτων και δεδομένων, (δ) σε ευρείας κλίμακας στρατηγικές και πολιτικές κυβερνοασφάλειας, καθώς και (ε) σε εκτεταμένη χρήση σύγχρονων τεχνολογιών, όπως για παράδειγμα οι τεχνολογίες υπολογιστικού νέφους (cloud computing) ή οι τεχνολογίες αποτελεσματικής διαχείρισης πολυδιάστατων δεδομένων μεγάλου όγκου (big data).

Σημειώνεται ότι εκτός από τη βελτίωση ως προς τα κριτήρια των ‘Ψηφιακών Δημόσιων Υπηρεσιών’, οι προτεινόμενες επενδύσεις θα βελτιώσουν, επίσης, τη θέση της Ελλάδας ως προς τα κριτήρια της ‘Ενσωμάτωσης της Ψηφιακής Τεχνολογίας’ του δείκτη DESI. Η πλήρης εφαρμογή του προτεινόμενου Σχεδίου από όλους τους εμπλεκόμενους δημόσιους φορείς -κεντρικούς, περιφερειακούς και τοπικούς φορείς- οδηγεί σε ακόμα πιο σημαντικές βελτιώσεις στον τομέα της ψηφιακής δημόσιας διοίκησης.

Τέλος, σύμφωνα και με το δείκτη DESI, η Ελλάδα διαθέτει μία από τις λιγότερο προηγμένες ψηφιακές οικονομίες στην ΕΕ, καθώς η συνολική κατάταξη της Ελλάδας, για το 2020, είναι 27η από τα 28 (τότε) κράτη μέλη της ΕΕ.

Ο Άξονας 2.3. - Ψηφιακός μετασχηματισμός των επιχειρήσεων στοχεύει στην ενίσχυση της ενσωμάτωσης των ψηφιακών τεχνολογιών από τις επιχειρήσεις, μειώνοντας το «ψηφιακό χάσμα» μεταξύ των ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) σε σχέση με τις αντίστοιχες του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Αυτό

επιτυγχάνεται παρέχοντας φορολογικά κίνητρα για επενδύσεις και χρηματοδότηση για την προμήθεια λογισμικού, υπηρεσιών υπολογιστικού νέφους, εγκατάσταση εξειδικευμένου εξοπλισμού κλπ. Οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις αυτού του Άξονα στοχεύουν στην αντιμετώπιση των βασικών προκλήσεων της ψηφιακής ένταξης, της επανεκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού στο πλαίσιο ενός ψηφιακού περιβάλλοντος, της ενίσχυσης ψηφιακών δεξιοτήτων και της ψηφιακής επιχειρηματικότητας στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ).

Ως αποτέλεσμα, η υλοποίηση των δράσεων αυτού του Άξονα, και το πλήρες φάσμα των ωφελειών που απορρέουν από την υιοθέτηση ψηφιακών τεχνολογιών από τις επιχειρήσεις, θα βελτιώσει σημαντικά τη θέση της χώρας ως προς τα κριτήρια για το 'Ανθρώπινο Κεφάλαιο', τη 'Χρήση Υπηρεσιών Διαδικτύου' και την 'Ένσωμάτωση της Ψηφιακής Τεχνολογίας' του δείκτη DESI (η Ελλάδα κατατάχθηκε 24^η το 2020 ως προς τα προαναφερθέντα κριτήρια).

1.3. Έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, με οικονομική συνοχή, απασχόληση, παραγωγικότητα, ανταγωνιστικότητα, έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία, και μια εύρυθμη λειτουργούσα εσωτερική αγορά με ισχυρές ΜΜΕ

Η Ελλάδα βρίσκεται αντιμέτωπη με μια διπλή πρόκληση όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη. Αφενός, γνωρίζει τις άμεσες οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της κρίσης που επέφερε η πανδημία COVID-19. Τα προσωρινά στοιχεία που ανακοίνωσε η ΕΛΣΤΑΤ τοποθετούν την ύφεση για το 2020 στο -8,2%, ενώ σύμφωνα με το (πιο πρόσφατο διαθέσιμο) μακροοικονομικό σενάριο του Προϋπολογισμού του 2021, και με την επιφύλαξη ότι η μακροοικονομική πρόβλεψη υπό αυτές τις συνθήκες είναι εγγενώς αβέβαιη:

- Το ΑΕΠ αναμένεται να ανακάμψει κατά 4,8 % το 2021.
- Οι προαναφερθείσες επιπτώσεις θα επηρεάσουν επίσης αρνητικά το παραγωγικό κενό, και το πρωτογενές ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης που εκτιμάται σε -7,2% του ΑΕΠ το 2020 και -3,9% του ΑΕΠ το 2021.

Το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας θα δώσει σημαντική κυκλική ώθηση στην οικονομία που θα συμβάλει καθοριστικά στην μακροοικονομική σταθεροποίηση. Οι επιχορηγήσεις του σχεδίου θα χρηματοδοτήσουν ένα σύνολο ώριμων επενδύσεων υψηλού πολλαπλασιαστή σε υποδομές και ανθρώπινο κεφάλαιο, πολλές από τις οποίες ενισχύουν επίσης την πράσινη μετάβαση και τον ψηφιακό μετασχηματισμό. Αυτές οι επενδύσεις αναμένεται να αυξήσουν άμεσα την συνολική ζήτηση και να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας.

Πέραν της άμεσης μακροοικονομικής του επίδρασης, το σχέδιο δεν επηρεάζει αρνητικά τη δημοσιονομική βιωσιμότητα, προλαμβάνοντας ένα πρόωρο δημοσιονομικό περιορισμό. Μαζί με τη ρήτρα γενικής διαφυγής του Συμφώνου Ανάπτυξης και Σταθερότητας, επιτρέπει τη χρήση αντικυκλικής δημοσιονομικής πολιτικής, ιδιαιτέρως στο αποκορύφωμα της κρίσης και όσο διαρκούν οι επιπτώσεις της, διασφαλίζοντας την εύρυθμη λειτουργία των αυτόματων σταθεροποιητών και επιτρέποντας τη χρήση μέτρων δημοσιονομικής στήριξης.

Από αυτή την άποψη, η ταχεία υλοποίηση των δημοσίων επενδύσεων είναι υψίστης σημασίας. Για τον λόγο αυτό, ένας εκ των στόχων του **Άξονα 4.2. - Εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης** είναι η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των δημοσίων επενδύσεων (μαζί με τον εκσυγχρονισμό του πλαισίου της Διαχείρισης των Δημόσιων Οικονομικών, και την αύξηση της διαφάνειας και την καταπολέμηση της διαφθοράς). Αυτή περιλαμβάνει την ενίσχυση της ψηφιακής ικανότητας των αποκεντρωμένων μονάδων κρατικών ενισχύσεων, την επικαιροποίηση του νομικού πλαισίου για τις κρατικές ενισχύσεις, την εκπαίδευση του προσωπικού για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δημόσιου συστήματος προμηθειών και την αναβάθμιση των πληροφοριακών συστημάτων για τις ηλεκτρονικές προμήθειες.

Αφετέρου, η Ελλάδα βρίσκεται αντιμέτωπη με την οικονομική απόκλιση από την υπόλοιπη ΕΕ για πάνω από μια δεκαετία. Σε όρους πραγματικού κατά κεφαλήν ΑΕΠ, το 2007 η Ελλάδα υπολειπόταν των μ.ο. της ΕΕ και της ευρωζώνης κατά 11,8% και 23,4% αντίστοιχα, ενώ το 2019 οι αποκλίσεις αυτές ανήλθαν σε 36,6% και 43,2%. Η θέση της χώρας επιδεινώθηκε, από την 14η θέση μεταξύ των 27 κρατών μελών της ΕΕ που κατείχε το 2007 στην 18η το 2019.¹ Αλλά και πέραν της τελευταίας δεκαετίας, από το 1981 έως το 2019, ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ στην Ελλάδα ήταν 0,9%, ενώ το κατά κεφαλήν πραγματικό ΑΕΠ αυξήθηκε με ακόμη πιο αργούς ρυθμούς - περίπου 0,6% ετησίως κατά μέσο όρο².

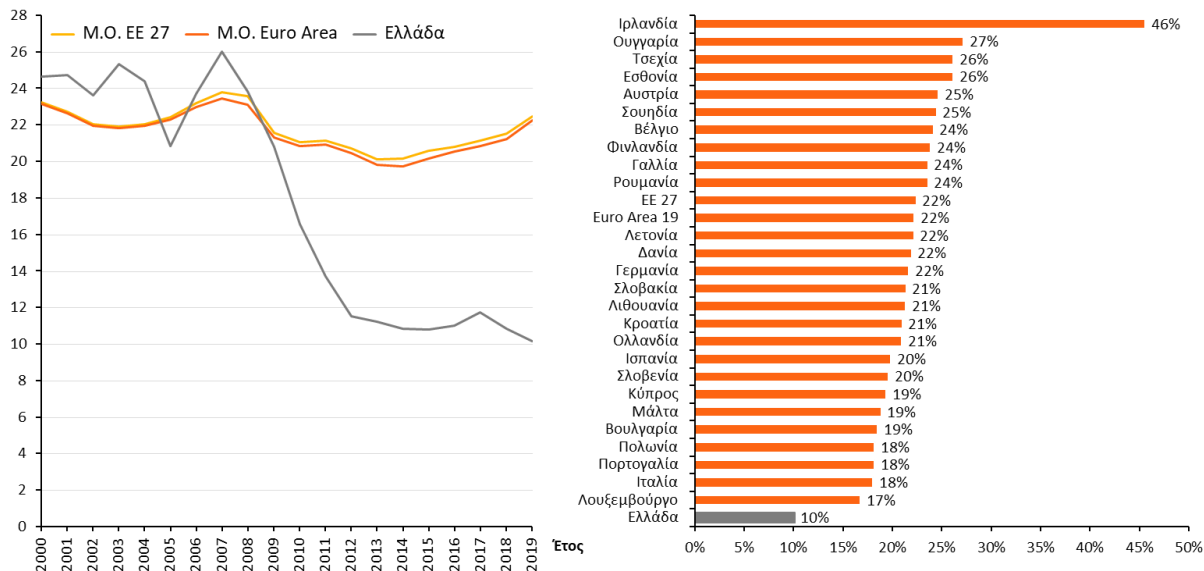
Για την σύγκλιση με την υπόλοιπη ΕΕ χρειάζεται επιπλέον ανάπτυξη με βιώσιμο και διατηρήσιμο τρόπο. Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος αυτός απαιτείται αύξηση του δυνητικού προϊόντος της Ελλάδας. Το Ελληνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας συμβάλλει καθοριστικά προς αυτή την κατεύθυνση αλλάζοντας το οικονομικό υπόδειγμα της χώρας. Η μελέτη της Τράπεζας της Ελλάδος (περίληψη της οποίας ακολουθεί σε επόμενο κεφάλαιο) καταλήγει ότι το Ελληνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας θα οδηγήσει σε αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ της Ελλάδας κατά την περίοδο 2021-2026 σωρευτικά ίση με περίπου το 1/3 του ΑΕΠ του 2020, και κατά 7 ποσοστιαίες μονάδες το 2026 σε σχέση με το σενάριο βάσης. Η αύξηση αυτή παραμένει και μακροπρόθεσμα κυρίως λόγω των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, με την μόνιμη αύξηση σε βάθος 20ετίας να υπολογίζεται στις 6,5 μονάδες στο ΑΕΠ κάθε έτους. Δημιουργούνται 180 έως 200 χιλιάδες θέσεις εργασίας μέχρι το 2026, και αυξάνονται οι επενδύσεις ως και κατά ένα πέμπτο.

Το δυνητικό προϊόν περιορίζεται από διάφορους παράγοντες, πολλοί από τους οποίους προϋπάρχουν της οικονομικής κρίσης της προηγούμενης δεκαετίας στη χώρα, αν και επιδεινώθηκαν από αυτή. Ο πρώτος ανασταλτικός παράγοντας είναι το δομικά χαμηλό ποσοστό των παραγωγικών επενδύσεων που επιδεινώθηκε από το επενδυτικό κενό που κληρονόμησε η ελληνική οικονομία από την κρίση της προηγούμενης δεκαετίας. Μεταξύ 2010 και 2019, ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου ως ποσοστό του ΑΕΠ υπολειπόταν σταθερά του μέσου όρου της ζώνης του ευρώ. Κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής, το επενδυτικό χάσμα της Ελλάδας - μετρούμενο ως απόκλιση από τον μέσο όρο της ζώνης του ευρώ - ήταν κατά μέσο όρο περίπου 9% του ΑΕΠ ετησίως, ή 162 δισ. ευρώ αθροιστικά. Αυτό σημαίνει, ότι αν η Ελλάδα εμφάνιζε τους ίδιους ρυθμούς επενδύσεων με την υπόλοιπη Ευρώπη, θα είχαν πραγματοποιηθεί σωρευτικά περισσότερες επενδύσεις ύψους 162 δισ. ευρώ την τελευταία δεκαετία, όσο σχεδόν το τρέχον ΑΕΠ της χώρας, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας, την ευημερία των πολιτών και την κοινωνική συνοχή. Συγχρόνως, ο επιμερισμός της επενδυτικής δαπάνης ανά θεσμικό τομέα δείχνει ότι τα δύο τρίτα του επενδυτικού χάσματος οφείλονται σε επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα (Εικόνα 2). Το επενδυτικό χάσμα στον ιδιωτικό τομέα προηγείται της οικονομικής κρίσης, ωστόσο αυξήθηκε περαιτέρω κατά την τελευταία δεκαετία.

¹ Eurostat, nama_10_pc, ενημέρωση στις 12/11/2020 (Chain linked volumes 2010)

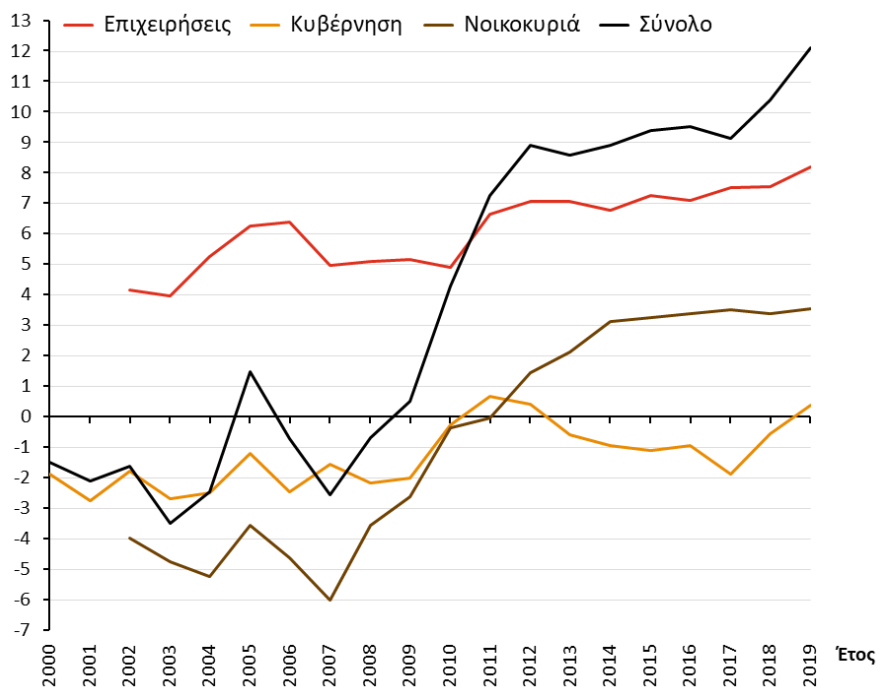
² Έκθεση Επιτροπής Πισσαρίδη, σελ. 16

Μέρος 1: Γενικοί στόχοι και σύνοψη του σχεδίου

Εικόνα 1: Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου (% ΑΕΠ), 2000-19 & 2019

Πηγή: Eurostat. Σημείωση: Τα δεδομένα για την Βουλγαρία αφορούν το έτος 2017, ενώ τα δεδομένα για το Λουξεμβούργο, τη Μάλτα και την Πολωνία αφορούν το έτος 2018 (διάγραμμα στα δεξιά).

Εικόνα 2: Επενδυτικό κενό (Μ.Ο. ευρωζώνης έναντι Ελλάδας) ανά θεσμικό τομέα, π.μ. ΑΕΠ

Πηγή: Eurostat. Σημείωση: Μ.Ο. ευρωζώνης (% ΑΕΠ) πλην Ελλάδας (% ΑΕΠ), δηλαδή μια θετική τιμή υποδεικνύει κενό.

Για να αντιμετωπιστεί η πρόκληση αυτή, εκτός από τις προαναφερθείσες δημόσιες επενδύσεις, **ο άξονας 4.7. - Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και προώθηση ιδιωτικών επενδύσεων και εξαγωγών** περιέχει τη χρήση των δανείων του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ως χρηματοδοτικά εργαλεία για ιδιωτικές επενδύσεις.

Το προϋπάρχον μεγάλο κενό των ιδιωτικών επενδύσεων καταδεικνύει την ύπαρξη σημαντικών επενδυτικών ευκαιριών. Επιπλέον, το επενδυτικό κενό μπορεί να αποδοθεί εν μέρει και σε περιορισμούς της πρόσβασης σε χρηματοδότηση (ρευστότητα, δείκτες κεφαλαίου π.χ. ρυθμιστικούς περιορισμούς), όπως επίσης και σε αποτυχίες της αγοράς (market failures) στον τραπεζικό τομέα που οφείλονται σε αποστροφή κινδύνου, ασύμμετρη πληροφόρηση κλπ.

Η χρήση των δανείων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για τη χρηματοδότησή τους μπορεί, επομένως, να συμβάλλει σημαντικά στην επιτάχυνση της οικονομικής ανάκαμψης και ανάπτυξης και θα ακολουθήσει συγκεκριμένες κατευθυντήριες αρχές. Τα δάνεια θα κατευθυνθούν σε μακροπρόθεσμες βιώσιμες επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα και όχι σε βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση κεφαλαίου κίνησης, που θα έχουν θετικό προσδοκώμενο ποσοστό απόδοσης (θετική καθαρή παρούσα αξία). Για να είναι επιλέξιμες, οι επενδύσεις θα πρέπει να συμβάλλουν σε έναν ή περισσότερους από τους παρακάτω στόχους: 1) την πράσινη μετάβαση, 2) τον ψηφιακό μετασχηματισμό, 3) την έρευνα και την καινοτομία, 4) οικονομίες κλίμακας και 5) αύξηση των εξαγωγών.

Επιπλέον, τα δομικά χαμηλά ποσοστά παραγωγικών επενδύσεων συσχετίζονται άμεσα και με θεσμικά εμπόδια, όπως τα ρυθμιστικά βάρη (regulatory burdens), και εμπόδια στην δημόσια διοίκηση και στο σύστημα δικαιοσύνης, που προκαλούν αντικίνητρα για επενδύσεις. Το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας περιλαμβάνει δράσεις για την αντιμετώπιση αυτών των εμποδίων που παρατίθενται αναλυτικά στην ενότητα **“1.5. Υγεία και οικονομική, κοινωνική και θεσμική ανθεκτικότητα, με σκοπό, μεταξύ άλλων, την αύξηση της ετοιμότητας για την αντιμετώπιση κρίσεων και της ικανότητας αντίδρασης σε κρίσεις”**).

Δεύτερος παράγοντας που περιορίζει την οικονομική ανάπτυξη της χώρας είναι η χαμηλή παραγωγικότητα. Υπάρχει ένα επίμονο χάσμα παραγωγικότητας μεταξύ της Ελλάδας του και μέσου όρου της ζώνης του ευρώ, με αρνητικές συνέπειες για την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας.

Εκτός της επιβράδυνσης του σχηματισμού παγίου κεφαλαίου, η έλλειψη επενδύσεων επηρεάζει αρνητικά και την παραγωγικότητα. Ειδικότερα, οι χαμηλού ύψους επιχειρηματικές επενδύσεις στην έρευνα και ανάπτυξη και στις ψηφιακές τεχνολογίες υπονομεύουν την ανταγωνιστικότητα και την παραγωγικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων. Ο χαμηλός βαθμός καινοτομίας έχει παρόμοια αποτελέσματα. Η χαμηλή επίδοση της χώρας στον ευρωπαϊκό πίνακα αποτελεσμάτων καινοτομίας (European Innovation Scoreboard) οφείλεται κυρίως στη μεγάλη υστέρηση σε δαπάνες για επενδύσεις τύπου venture capital, σε άυλα περιουσιακά στοιχεία και δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης στον επιχειρηματικό τομέα. Συνεπώς, υπάρχει σημαντικό περιθώριο βελτίωσης, ειδικά στις προαναφερθείσες κατηγορίες, υπό την προϋπόθεση ότι δημιουργούνται συνέργειες με τομείς στους οποίους η Ελλάδα καταγράφει καλύτερες του Ευρωπαϊκού μέσου όρου επιδόσεις, βάσει του παραπάνω δείκτη, όπως η ικανότητα καινοτομίας των ΜμΕ και το ποσοστό του πληθυσμού με τριτοβάθμια εκπαίδευση³. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό:

Ο Άξονας 4.5. - Προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας, έχει διττό στόχο: Πρώτον, την ενίσχυση των δεσμών μεταξύ επιστημονικής έρευνας και επιχειρήσεων. Αυτό γίνεται μέσω μιας μεταρρύθμισης που στοχεύει στην ενίσχυση της εξωστρέφειας του ελληνικού οικοσυστήματος προωθώντας τη συνεργασία του ελληνικού οικοσυστήματος Ε&Α με ομολόγους του εξωτερικού.

³ Έκθεση Επιτροπής Πισσαρίδη, σελ. 22

Δεύτερον, την προώθηση δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων στην έρευνα και ανάπτυξη. Οι προτάσεις του σχεδίου περιλαμβάνουν τη δημιουργία ενός προγράμματος για την αύξηση της χρηματοδότησης της βασικής έρευνας. Οι προτάσεις περιλαμβάνουν επίσης την αναβάθμιση των ερευνητικών κέντρων της χώρας και χρηματοοικονομικά κίνητρα για έρευνα και ανάπτυξη των έργων που έχουν βραβευτεί με σφραγίδα αριστείας (Horizon). Επίσης, γίνεται μια σημαντική προσπάθεια σύνδεσης της έρευνας και της καινοτομίας με τον παραγωγικό τομέα μέσω του προγράμματος Ερευνώ - Δημιουργώ - Καινοτομώ. Σημαντική δράση αποτελεί και η ανάπτυξη του πληροφοριακού συστήματος ενημέρωσης που βελτιώνει τον τρόπο λήψης αποφάσεων των θεσμικών οργάνων.

Οι δράσεις αυτές πλαισιώνονται από το πρόγραμμα **του Άξονα 2.3. για τον ψηφιακό μετασχηματισμό των επιχειρήσεων**, ιδιαιτέρως των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜμΕ), που παρουσιάστηκε αναλυτικά στην προηγούμενη ενότητα.

Το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας προχωρά όμως και στην ενίσχυση βασικών τομέων της οικονομίας στους οποίους η Ελλάδα έχει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και που επηρεάστηκαν δυσανάλογα από την πανδημία. Αυτοί αφορούν: Τον τουρισμό και την ανάπτυξή του, τόσο στην ηπειρωτική όσο και στις παραθαλάσσιες και νησιωτικές περιοχές, όπου στόχος είναι η ανάδειξη εναλλακτικών τουριστικών προορισμών και η επέκταση των τουριστικών περιόδων. Τον πολιτισμό, όπου περιλαμβάνονται σημαντικές ενέργειες για ενίσχυση και εκσυγχρονισμό του τομέα του πολιτισμού καθώς και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς από την κλιματική αλλαγή και ανάδειξη των φυσικών και πολιτιστικών διαδρομών. Τη βιομηχανία και τη μεταποίηση όπου πραγματοποιούνται δράσεις για τη μετάβαση στη “βιομηχανία 4.0” τόσο των βιομηχανικών περιοχών όσο και των βιομηχανικών επιχειρήσεων. Τέλος, τον αγροτικό τομέα και τις ιχθυοκαλλιέργειες, όπου γίνεται σημαντική προσπάθεια προώθησης και εκσυγχρονισμού του κλάδου αποσκοπώντας στην αύξηση της αξίας του τελικού προϊόντος. Τα προγράμματα ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας και εξωστρέφειας επιχειρήσεων, κυρίως ΜμΕ, που δραστηριοποιούνται στους τομείς αυτούς, συγκεντρώνονται στον **Άξονα 4.6. - Εκσυγχρονισμός και βελτίωση της ανθεκτικότητας κύριων κλάδων οικονομίας της χώρας**.

Επιπλέον, οι επιχειρήσεις όλων των μεγεθών (πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες και μεγάλες) είναι μικρότερες σε σχέση με τον μέσο όρο της ζώνης του ευρώ, πράγμα που επηρεάζει αρνητικά την παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητά τους. Στόχο της οικονομικής πολιτικής θα πρέπει να αποτελέσει η δημιουργία ενός οικονομικού περιβάλλοντος που θα επιτρέπει σε επιχειρήσεις όλων των μεγεθών να μεγαλώνουν, να συνεργάζονται μεταξύ τους και να αξιοποιούν πλήρως τις δυνατότητές τους.

Συνεπώς, πέραν της προώθησης των οικονομιών κλίμακας μέσω των χρηματοοικονομικών εργαλείων για ιδιωτικές επενδύσεις, ο **Άξονας 4.7.** συμπληρώνεται από ένα καθεστώς κινήτρων για την προώθηση των συνεργασιών και της μεγέθυνσης των επιχειρήσεων, με σκοπό την ενδυνάμωση της παραγωγικότητας, ανταγωνιστικότητας και εξωστρέφειας. Για τις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, αυτό περιλαμβάνει την εισαγωγή μιας νέας νομικής μορφής για τις αστικές επιχειρηματικές συμπράξεις, ένα πλαίσιο που θα ενθαρρύνει τις ατομικές επιχειρήσεις να συμμετέχουν σε ανώτερης μορφής εταιρεία (περιορισμένη ευθύνη, περισσότερος έλεγχος). Για ΜμΕ και μεγαλύτερες επιχειρήσεις, περιλαμβάνεται δέσμη φορολογικών και χρηματοδοτικών κινήτρων για την προώθηση συνεργατικών σχημάτων (κοινοπραξιών - joint ventures, clusters, δικαιόχρησης - franchising, συνεταιρισμών, ενώσεων κλπ.) με συγκεκριμένες επιλεξιμότητες (logistics, τουρισμός, εξαγωγές, έρευνα και ανάπτυξη). Τέλος, θεσπίζεται πλαίσιο κινήτρων για τη συγχώνευση, μετατροπή και εξαγορά μεταξύ των επιχειρήσεων που θα αφορά στο σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας.

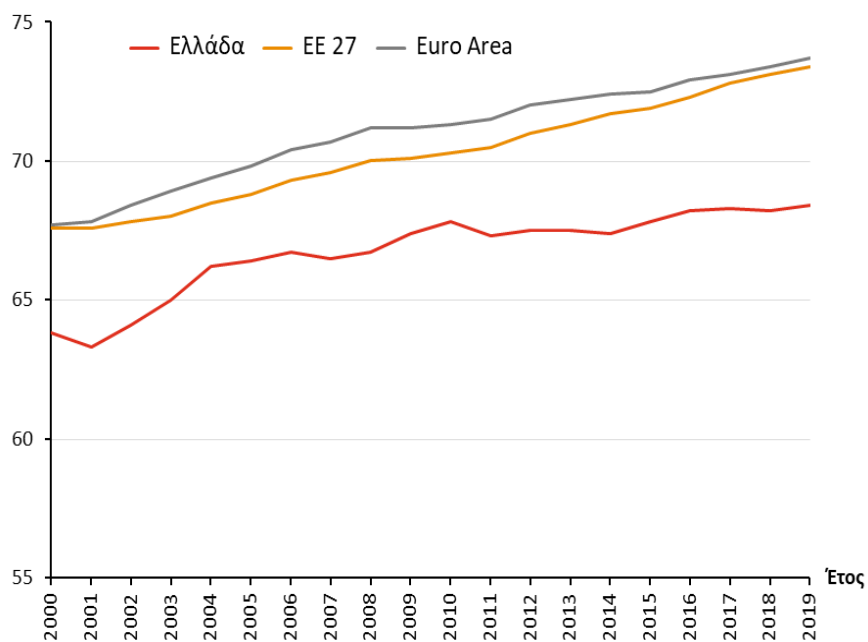
1.4. Κοινωνική και εδαφική συνοχή

Ο τρίτος ανασταλτικός παράγοντας για την ανάπτυξη είναι ο χαμηλός βαθμός αξιοποίησης της εργασίας που καταγράφεται διαχρονικά στη χώρα, ακόμα και στα έτη πριν από τη κρίση χρέους. Αφενός, η Ελλάδα έχει ένα υψηλό ποσοστό ανεργίας που αντανακλά τον χαμηλό μέσο ρυθμό ανάπτυξης που σημειώθηκε τις τελευταίες

Μέρος 1: Γενικοί στόχοι και σύνοψη του σχεδίου

δεκαετίες. Αφετέρου, το ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού (μεταξύ 15-64 ετών) στην Ελλάδα βρίσκεται σταθερά κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ. Παρά την αύξηση μεταξύ του 2009 (67,4%) και του 2019 (68,4%), η απόκλιση από τον μέσο όρο της ΕΕ27 (70,1% το 2009 έναντι 73,4% το 2019) αυξήθηκε περαιτέρω. Έως το 2019, η Ελλάδα έπεσε στο 3ο χαμηλότερο ποσοστό συμμετοχής του πληθυσμού στην οικονομική δραστηριότητα μεταξύ των χωρών της ΕΕ, από το 9ο χαμηλότερο το 2009.

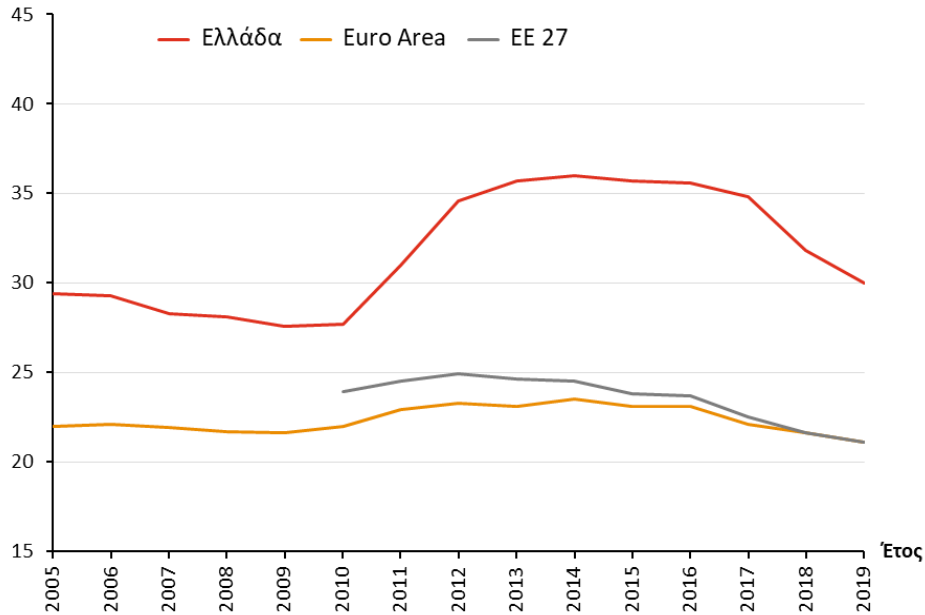
Παράλληλα, η επίμονα υψηλή ανεργία και η χαμηλή συμμετοχή στην αγορά εργασίας, οξύνουν τις ανισότητες και υπονομεύουν την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή: η καθοδική πορεία του κατά κεφαλήν εισοδήματος μεταφράστηκε σε υψηλό ποσοστό ατόμων που κινδυνεύουν από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό (Εικόνα 4) και οδήγησε το 2018 και το 2019 στο να κατέχει η Ελλάδα το τρίτο υψηλότερο ποσοστό ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού στην ΕΕ⁴. Επιπλέον, η κρίση της COVID-19 κινδυνεύει να επιδεινώσει σημαντικά αυτές τις ανισότητες. Εκτός από την επιτάχυνση της αύξησης του ΑΕΠ σε σταθερή βάση που απαιτείται για τη σύγκλιση με την ΕΕ και σε αυτό τον τομέα, το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας περιέχει δέσμη μέτρων που εναρμονίζεται με τις αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων και στοχεύει στην αύξηση της απασχόλησης, τις ίσες ευκαιρίες και τον περιορισμό των ανισοτήτων.

Εικόνα 3: Οικονομικά ενεργός πληθυσμός ως % του συνολικού πληθυσμού, ηλικίες 15-64

Πηγή: Έκθεση Επιτροπής Πισσαρίδη (τιμές από την Eurostat)

⁴ Έκθεση Επιτροπής Πισσαρίδη, σελ. 30, Eurostat

Εικόνα 4: Κίνδυνος φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, % του συνολικού πληθυσμού

Πηγή: Έκθεση Επιτροπής Πισσαριδίδη (τιμές από την Eurostat)

Ο Άξονας 3.1. - Αύξηση των θέσεων εργασίας και προώθηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας περιλαμβάνει ουσιαστικές επενδύσεις σε Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης (Active Labour Market Policies, ALMPs), που ενισχύουν την ενεργοποίηση στην αγοράς εργασίας, και τη δημιουργία θέσεων εργασίας και ενός πλέγματος ασφαλείας κατά της ανεργίας. Συγχρόνως, περιέχει δράσεις για την ενίσχυση των δυνατοτήτων, ψηφιακών και άλλων, του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ), ώστε να προσφέρει τη βέλτιστη ενεργό υποστήριξη για την εξεύρεση απασχόλησης στους ανέργους.

Σχετικά με την κατάρτιση και τη διά βίου μάθηση, ο **Άξονας 3.2. Ενίσχυση των ψηφιακών δυνατοτήτων της εκπαίδευσης και εκσυγχρονισμός της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης** περιλαμβάνει την εμβληματική μεταρρύθμιση της διακυβέρνησης των προγραμμάτων παροχής κατάρτισης/επανακατάρτισης, βασισμένη σε σύστημα ανταμοιβών που προσφέρει κίνητρα για υψηλής ποιότητας και αποδοτικότητας κατάρτιση, που προωθεί την υιοθέτηση καλών πρακτικών, έχοντας ως αποτέλεσμα τη συστηματική βελτίωση σε ό,τι αφορά τις επιδόσεις της προσφερόμενης κατάρτισης και της αγοράς εργασίας. Το πλαίσιο εφαρμόζεται στα προγράμματα κατάρτισης/επανακατάρτισης του συνόλου του εργατικού δυναμικού και δίνει έμφαση στη σύζευξη μεταξύ των αναγκών των επιχειρήσεων και των παρεχόμενων προγραμμάτων κατάρτισης για δεξιότητες υψηλής ζήτησης στην αγορά εργασίας, ιδιαιτέρως δεξιότητες που είναι αναγκαίες για την πράσινη μετάβαση και τον ψηφιακό μετασχηματισμό. Λόγω της αύξησης της απασχόλησης και της παραγωγικότητας και ως αποτέλεσμα του σχεδιασμού του, ο Άξονας θα μειώσει, επίσης, τις ανισότητες, τη φτώχεια και τον κίνδυνο οικονομικού και κοινωνικού αποκλεισμού. Οι πολιτικές του Άξονα 3.2. συμπληρώνονται από εκείνες για την επόμενη γενιά, τα παιδιά και τους νέους, όπως η εκπαίδευση και οι δεξιότητες, που παρουσιάζονται αναλυτικά στην ομώνυμη ενότητα αυτού του κεφαλαίου (1.6.).

Η χαμηλή συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό αφορά κυρίως στις γυναίκες, αλλά και στους νέους. Το ποσοστό των οικονομικά ενεργών γυναικών το 2019 στην Ελλάδα ήταν 60,4%, έναντι 68,5% κατά μέσο όρο στη ζώνη του ευρώ και 67,9% στην ΕΕ των 27, το τρίτο χαμηλότερο στην ΕΕ. Το μέσο επίπεδο εκπαίδευσης των γυναικών που δεν συμμετέχουν στην αγορά εργασίας είναι εξαιρετικά υψηλό. Επιπλέον, μεταξύ των 15-24 ετών, μόνο το

22,5% συμμετείχε στην αγορά εργασίας στην Ελλάδα (το χαμηλότερο ποσοστό στην ΕΕ) σε σχέση με το 39,4% στην ΕΕ και το 40,3% στη ζώνη του ευρώ κατά μέσο όρο⁵.

Ο Άξονας 3.1. - Αύξηση των θέσεων εργασίας και προώθηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας περιέχει τη μεταρρύθμιση στην εργατική νομοθεσία στην κατεύθυνση της αύξησης της δημιουργίας θέσεων εργασίας και της ανθεκτικότητας της αγοράς εργασίας σε ό,τι αφορά μελλοντικούς κραδασμούς. Επίσης, μεταφέρει την Ευρωπαϊκή Οδηγία (ΕΥ) 2019/1158 σχετικά με την ισορροπία μεταξύ ζωής και εργασίας και την ισότητα των φύλων, ευθυγραμμισμένος και με τις δύο ομώνυμες αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων. Η μεταρρύθμιση υπερβαίνει τα προαπαιτούμενα της Οδηγίας και νομοθετεί νέα δικαιώματα που έχουν συμφωνηθεί με τους κοινωνικούς εταίρους (π.χ. άδεια φροντίδας παιδιών, άδεια για την παρακολούθηση της σχολικής απόδοσης, άδεια για γονείς ασθενών ή ανάπηρων παιδιών ή μονογονεϊκές οικογένειες). Πλαισιώνεται από προγράμματα για τη δημιουργία χώρων παιδικής μέριμνας σε χώρους εργασίας (**Άξονας 3.4.**). Η συμβολή του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στην ισότητα των φύλων και τις ίσες ευκαιρίες παρουσιάζεται στην ολότητά της στο κεφάλαιο 5 του πρώτου μέρους ("**Ισότητα των φύλων και ίσες ευκαιρίες για όλους**").

Ο Άξονας 3.4. Αύξηση της πρόσβασης σε αποτελεσματικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικές πολιτικές περιλαμβάνει μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που στοχεύουν σε ορισμένες από τις πιο ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες της χώρας, με πρωταρχικό στόχο την παροχή ίσων ευκαιριών για όλους, ανεξάρτητα από το φύλο, την εθνικότητα, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ηλικία, την αναπηρία και άλλα χαρακτηριστικά. Ο Άξονας στηρίζει μία από τις τρεις δέσμες αρχών του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων, δηλαδή την κοινωνική προστασία και ένταξη. Ο Άξονας στοχεύει στη διασφάλιση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής ενεργοποίησης και της ένταξης που ευνοεί την ανάπτυξη και επίσης διασφαλίζει ότι τα οφέλη της ανάπτυξης μοιράζονται ευρέως, μειώνοντας έτσι τη φτώχεια και τις ανισότητες. Επιπλέον, ο Άξονας στοχεύει στη μείωση των άνευ προηγουμένου δυσμενών επιπτώσεων της πανδημίας στις πιο ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού.

Οι στόχοι του Άξονα θα υλοποιηθούν μέσω: (α) της προστασίας του συστήματος κοινωνικών παροχών από αθέμιτες πρακτικές, (β) της μεταρρύθμισης του προγράμματος σπουδών των βρεφονηπιακών σταθμών με στόχο την καλύτερη προετοιμασία των παιδιών για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων ειδικών παρεμβάσεων για την έγκαιρη διάγνωση μαθησιακών και αναπτυξιακών διαταραχών, γ) ειδικά προγράμματα κατάρτισης και επιδοτούμενης εργασίας που στοχεύουν στην (επαν)ένταξη στην αγορά εργασίας των πιο ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων, συγκεκριμένα των αστέγων, των δικαιούχων Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος και των προσφύγων, (δ) προγραμμάτων για την εξοικείωση των ηλικιωμένων και ατόμων με αναπηρία με τις ψηφιακές τεχνολογίες και υπηρεσίες του δημόσιου τομέα, (ε) του ψηφιακού μετασχηματισμού του συστήματος κοινωνικής προστασίας και (στ) των προγραμμάτων κατάρτισης σχετικά με τη διαφορετικότητα τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα για την καταπολέμηση των διακρίσεων κάθε μορφής.

Τέλος, σημαντική πρόκληση για την χώρα αποτελεί και η αντιμετώπιση των περιφερειακών ανισοτήτων. Σημαντικές περιφερειακές ανισότητες παρατηρούνται και σε κοινωνικούς δείκτες όπως το ποσοστό ανεργίας και το ποσοστό ατόμων που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού⁶.

Ο Άξονας 4.6. - Εκσυγχρονισμός και βελτίωση της ανθεκτικότητας κύριων κλάδων οικονομίας της χώρας περιέχει μια σειρά επενδύσεων σε υποδομές που ενισχύουν την ανάπτυξη στις 13 περιφέρειες της χώρας. Μαζί με τη μεταρρύθμιση του κανονιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, θα βελτιωθεί η συνδεσιμότητα και θα επιτραπεί στην Ελλάδα να εφαρμόσει τον απαιτούμενο οικονομικό και ψηφιακό μετασχηματισμό και να αυξήσει την παραγωγικότητα. Σε αυτό το πλαίσιο, προτείνεται η υποστήριξη της δημιουργίας υψηλής ποιότητας, πολυτροπικών, ανθεκτικών στο κλίμα, έξυπνων και βιώσιμων συστημάτων υποδομών και

⁵ Έκθεση Επιτροπής Πισσαρίδη, σελ. 28

⁶ Έκθεση Επιτροπής Πισσαρίδη, σελ. 31

μεταφορών. Συμπληρώνονται από επενδύσεις που συμβάλλουν στην ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας στην περιφέρεια και την περιφερειακή συνοχή, αναλυτικά:

1. Επενδύσεις στα δίκτυα μεταφορών (οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο, αναβάθμιση περιφερειακών αεροδρομίων)
2. Δημιουργία επιχειρηματικών πάρκων νέας γενιάς
3. Συγχρηματοδότηση ιδιωτικών επενδύσεων για τον οικονομικό μετασχηματισμό του γεωργικού τομέα και ανάπτυξη του τομέα της υδατοκαλλιέργειας
4. Παρεμβάσεις για ανάπτυξη του τουρισμού στα ηπειρωτικά και τα νησιωτικά/παραθαλάσσια τμήματα της χώρας
5. Προγράμματα που αναδεικνύουν τον πολιτισμό ως οδηγό περιφερειακής ανάπτυξης.

Επιπλέον, οι υπόλοιποι άξονες του σχεδίου περιέχουν δράσεις που κατανέμονται γεωγραφικά σε όλη την επικράτεια και συγκεκριμένα:

1. Αναβαθμίσεις στο δίκτυο του ΔΕΔΔΗΕ, με στόχο την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και την προστασία του περιβάλλοντος - **Άξονας 1.1.**
2. Πράσινες αστικές παρεμβάσεις, ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων του δημοσίου τομέα, κατάρτιση και επικύρωση πολεοδομικών σχεδίων - **Άξονας 1.2.**
3. Αναδασώσεις και προστασία της βιοποικιλότητας - **Άξονας 1.4.**
4. Υποδομές διαχείρισης και επεξεργασίας αστικών λυμάτων, υποδομές παροχής και εξοικονόμησης πόσιμου νερού, δίκτυα ύδρευσης, αντιπλημμυρικά έργα, επενδύσεις στο εθνικό αρδευτικό δίκτυο - **Άξονας 1.4.**
5. Προώθηση των “έξυπνων πόλεων” (smart cities), μέσω της ανάπτυξης ψηφιακών υποδομών και υπηρεσιών - **Άξονας 2.2.**

Τέλος, ο **Άξονας 1.1. – Μετάβαση σε νέο ενεργειακό μοντέλο φιλικό στο περιβάλλον**, πρόκειται να προωθήσει τον εθνικό στόχο της Ελλάδας για πλήρη κατάργηση του λιγνίτη έως το 2028 και τη σταδιακή κατάργηση του πετρελαίου, εισάγοντας ταυτόχρονα ολοκληρωμένα μέτρα στήριξης, συμπεριλαμβανομένων μέτρων κοινωνικοοικονομικής και περιβαλλοντικής αποκατάστασης, για την αναδιάρθρωση των περιοχών που πλήττονται, διασφαλίζοντας τη Δίκαιη Μετάβαση.

1.5. Υγεία και οικονομική, κοινωνική και θεσμική ανθεκτικότητα, με σκοπό, μεταξύ άλλων, την αύξηση της ετοιμότητας για την αντιμετώπιση κρίσεων και της ικανότητας αντίδρασης σε κρίσεις

Σύμφωνα με τον Κανονισμό του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ως ανθεκτικότητα ορίζεται η ικανότητα να αντιμετωπίζονται οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά σοκ και/ή διαρθρωτικές αλλαγές με δίκαιο, βιώσιμο και χωρίς αποκλεισμούς τρόπο.

Πρωτίστως, η κρίση της πανδημίας αποκάλυψε τις αδυναμίες στα εθνικά συστήματα υγείας. Η υγειονομική περίθαλψη στην Ελλάδα έχει επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό από την οικονομική κρίση και έχουν αποκαλυφθεί μακροχρόνια προβλήματα που επηρεάζουν την ποιότητα της παροχής υπηρεσιών υγείας.

Για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων, ο **Άξονας 3.3. Ενίσχυση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας του συστήματος υγείας** προωθεί ένα σύνολο διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, με στόχο την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του εθνικού συστήματος υγείας, την

επίτευξη ισότιμης πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας και τη διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας του συστήματος.

Τα κύρια δομικά στοιχεία του Άξονα περιλαμβάνουν τον επανασχεδιασμό του συστήματος υγείας μέσω αποτελεσματικών οργανωτικών μεταρρυθμίσεων, τη βελτιστοποίηση της χρήσης των χρηματοδοτικών πόρων και τη δημιουργία ενός ποιοτικού πλαισίου, τη μεταρρύθμιση του συστήματος πρωτοβάθμιας υγείας και τον επαναπροσανατολισμό των υπηρεσιών υγείας προς την πρόληψη και έγκαιρη διάγνωση των ασθενειών. Αυτοί οι στόχοι θα υποστηριχθούν από τον ψηφιακό μετασχηματισμό της υγείας, μαζί με την ανάπτυξη ενός συστήματος υγείας που θα επικεντρώνεται στον ασθενή και από επενδύσεις σε υποδομές υγείας. Συνολικά, ο Άξονας θα συμβάλει στην εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας υψηλής ποιότητας, στην αύξηση της αποτελεσματικότητας στην παροχή υπηρεσιών, στον ψηφιακό μετασχηματισμό των υπηρεσιών υγείας και στην οικονομική βιωσιμότητα του συστήματος υγειονομικής περίθαλψης.

Η κρίση του κορονοϊού επίσης ανέδειξε τη σημασία της οικονομικής ανθεκτικότητας. Οι ανθεκτικές οικονομίες έχουν την ικανότητα να αποτρέπουν τις σημαντικές και επίμονες επιπτώσεις που επιφέρουν τα οικονομικά σοκ στα εισοδήματα και στο επίπεδο απασχόλησης, εξομαλύνοντας, έτσι, τις οικονομικές διακυμάνσεις⁷, και κατ'επέκταση τις κοινωνικές επιπτώσεις τους. Πιο συγκεκριμένα, η ανθεκτικότητα σχετίζεται με (i) το ποσο ευάλωτη είναι μια οικονομία σε εξωγενή ή ενδογενή οικονομικά σοκ (ii) την ικανότητα απορρόφησής τους και (iii) την ικανότητα για γρήγορη ανάκαμψη μετά από ένα σοκ στην οικονομία.

Η ανθεκτικότητα είναι ιδιαίτερα σημαντική σε μια Οικονομική και Νομισματική Ένωση, όπου τα εργαλεία πολιτικής για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων σημαντικών οικονομικών γεγονότων είναι πιο περιορισμένα. Η εμπειρία της Ελλάδας κατά την τελευταία δεκαετία, πράγματι, περιλαμβάνει μια μακρά και επίμονη ύφεση που επηρέασε, όπως προαναφέρθηκε, τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή και την πραγματική σύγκλιση.

Πριν από την έναρξη της πανδημίας COVID-19, η Διαδικασία Μακροοικονομικών Ανισορροπιών είχε εντοπίσει υπερβολικές μακροοικονομικές ανισορροπίες στην Ελλάδα που σχετίζονται με: 1) υψηλό δημόσιο χρέος, 2) υψηλή αρνητική καθαρή διεθνή επενδυτική θέση (NIIP), 3) υψηλό ποσοστό ανεργίας και 4) μεγάλο μερίδιο μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPLs) στους ισολογισμούς των τραπεζών⁸. Αυτές οι κληροδοτηθείσες ανισορροπίες καθιστούν μεγαλύτερη την ανάγκη αύξησης της ικανότητας απορρόφησης σοκ στην Ελλάδα σε σύγκριση με άλλες χώρες της ΕΕ.

Το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας περιλαμβάνει μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που στοχεύουν στην αύξηση της ικανότητας της χώρας να απορροφά το τρέχον αλλά και μελλοντικά σοκ, καθώς επίσης και να διευκολύνει την ανακατανομή πόρων, ώστε να υποστηρίξει μια εύρωστη ανάκαμψη.

Πρώτον, θεσμοί της αγοράς εργασίας που λειτουργούν ομαλά και ανταποκρίνονται στις οικονομικές εξελίξεις μπορούν να μειώσουν την επίδραση των σοκ στην απασχόληση και να μετριάσουν τις επιπτώσεις τους. Από αυτή την άποψη, ο **Άξονας 3.1** αυξάνει την ικανότητα της αγοράς εργασίας να κλείνει γρήγορα τα κενά της απασχόλησης σε περίπτωση δυσμενών σοκ. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω των διατάξεων του αναμορφωμένου εργατικού νόμου και των κατάλληλων ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας (ALMPs) σχεδιασμένων με στόχο την αύξηση της ενεργοποίησης και της συμμετοχής στην αγορά εργασίας. Αυτές συμπληρώνονται από προσεκτικά σχεδιασμένες μη ενεργητικές πολιτικές στον τομέα της αγοράς εργασίας συμπεριλαμβανομένου ενός εξορθολογισμένου πλαισίου παροχών προς τους ανέργους, με κίνητρα που αποθαρρύνουν την αδράνεια και ενθαρρύνουν τη συμμετοχή στην απασχόληση και σε προγράμματα απόκτησης νέων δεξιοτήτων ή της αναβάθμισης των υφιστάμενων δεξιοτήτων.

⁷ Economic resilience in EMU, Thematic discussions on growth and jobs, Note for the Eurogroup, 13/9/2017

⁸ CSRs 2019, Recital 3; CSRs 2020, Recital 2.

Δεύτερον, η αντικυκλική δημοσιονομική πολιτική συνεισφέρει στην απορρόφηση των οικονομικών σοκ. Προϋποθέτει δημόσιες δαπάνες που να αντιδρούν αντίστροφα με τον οικονομικό κύκλο, συμπεριλαμβανομένων των αυτόματων σταθεροποιητών. Αυτό προϋποθέτει, με τη σειρά του, τη δημιουργία δημοσιονομικού αποθέματος κατά τη φάση της ανάκαμψης, καθώς και την υλοποίηση πολιτικών που συμβάλλουν στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών. Το σχέδιο συμβάλλει σε αυτές τις κατευθύνσεις με τους παρακάτω τρόπους:

Ο Άξονας 4.1. - Φορολογικά εργαλεία πιο φιλικά για την ανάπτυξη και βελτίωση της φορολογικής διοίκησης είναι ένας σημαντικός Άξονας για την συνεχιζόμενη καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής. Αυτός ο Άξονας ενισχύει την ανθεκτικότητα, περιορίζοντας την κατεύθυνση πόρων προς την παραοικονομία, και συμβάλλει στην κοινωνική ανθεκτικότητα καθιστώντας τη φορολογία πιο δίκαιη. Συμπεριλαμβάνει πολλές μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις όπως αναλύονται παρακάτω:

Από πλευράς φορολογικού πλαισίου: η πλήρης κωδικοποίηση της φορολογικής νομοθεσίας με σκοπό την αύξηση της διαφάνειας, ένα νέο πλαίσιο για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης (καπνός, οινοπνευματώδη και ενέργεια), η υιοθέτηση πρόσθετων μέτρων και κινήτρων για περαιτέρω αύξηση των ηλεκτρονικών συναλλαγών, η εφαρμογή μιας ψηφιακής και αυτόματης διαδικασίας ηλεκτρονικής επιστροφής ΦΠΑ. Επιπλέον, και σε συνδυασμό με τον Πυλώνα 2, προβλέπεται η καθιέρωση των ταμειακών μηχανών νέας τεχνολογίας σε ολόκληρη τη χώρα οι οποίες θα συνδέονται on-line με τις φορολογικές αρχές. Τελευταίο, αλλά εξίσου σημαντικό, συμπεριλαμβάνεται ένα φιλόδοξο έργο για την εφαρμογή τεχνητής νοημοσύνης στο σχεδιασμό φορολογικών ελέγχων.

Από την πλευρά της φορολογικής διοίκησης, πρέπει να συνεχιστεί η ψηφιοποίηση της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων. Στην κατεύθυνση αυτή, έχουν προταθεί στον Άξονα αυτό συνολικά 14 υποπρογράμματα.

Σημειώνεται πως οι επιδιώξεις του **Άξονα 4.1** για περαιτέρω μείωση της φοροδιαφυγής, αύξηση των δυνατοτήτων της φορολογικής διοίκησης και βελτίωση της φορολογικής συμμόρφωσης και είσπραξης δεν είναι μόνο θέμα δημοσιονομικής αποτελεσματικότητας, αλλά και θέμα δικαιοσύνης, οικονομικής αποδοτικότητας και βέλτιστης κατανομής πόρων.

Ο Άξονας 4.2. - Εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης έχει ως δεύτερο, από τους συνολικά τρεις στόχους του, τον εκσυγχρονισμό του πλαισίου της Διαχείρισης των Δημόσιων Οικονομικών (Public Financial Management). Ως μέρος του στόχου αυτού, το GOV-ERP στοχεύει στον ψηφιακό μετασχηματισμό των δομών οικονομικής διαχείρισης και εποπτείας που διαθέτει το κράτος. Μεταξύ άλλων, πρόκειται να υποστηρίξει τις επισκοπήσεις δαπανών, οι οποίες μπορούν να προωθήσουν την αποτελεσματική κατανομή δαπανών και τη λήψη φιλικών προς την ανάπτυξη αποφάσεων σχετικά με τον προϋπολογισμό. Μια πρόσθετη μεταρρύθμιση που περιλαμβάνεται σε αυτόν τον Άξονα στοχεύει στη δημιουργία ενός σύγχρονου και ολοκληρωμένου πλαισίου για τη διαχείριση των δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών.

Τρίτον, οι χρηματοπιστωτικές αγορές μπορούν επίσης να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην άμβλυση των οικονομικών σοκ, ιδίως μέσω της πρόσβασης σε πιστώσεις, του διαμοιρασμού κινδύνων στις κεφαλαιαγορές και της χρήσης αποταμιεύσεων.

Ο Άξονας 4.4. - Ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού τομέα και των κεφαλαιαγορών περιλαμβάνει το νέο πλαίσιο φερεγγυότητας που θα ενισχύσει την επαρκή παροχή πιστώσεων σε περίπτωση οικονομικών σοκ και πρόκειται να αυξήσει την ανθεκτικότητα της οικονομίας, αποτρέποντας τη δημιουργία συνθηκών πιστωτικής ασφυξίας.

Επίσης, ο Άξονας προβλέπει τη δημιουργία ενός Γραφείου Πιστώσεων προκειμένου να αντιμετωπιστεί η υπάρχουσα ασύμμετρη πληροφόρηση και να ενισχυθεί η πρόσβαση στις πιστώσεις. Προκειμένου να διασφαλιστεί η λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων σχετικά με την πρόσβαση σε πιστώσεις, ο Άξονας προβλέπει τη δημιουργία ενός Παρατηρητηρίου Πιστωτικής Επέκτασης και, με σκοπό την αποτροπή μελλοντικής υπερχρέωσης, προβλέπεται η ανάπτυξη ενός μητρώου παρακολούθησης ιδιωτικού χρέους. Επίσης, προβλέπει

την δημιουργία ενός Κεντρικού Μητρώου Πιστώσεων που έχει στόχο να ενισχύσει την παροχή πιστώσεων στο ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Επιπλέον ο **Άξονας 4.4.** περιλαμβάνει την ενίσχυση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, με την Κωδικοποίηση και την αναθεώρηση νόμων και διατάξεων και την αναβάθμιση των πληροφοριακών της συστημάτων. Το έργο θα ενισχύσει την πρόσβαση επιχειρήσεων σε κεφάλαια και την εμπιστοσύνη στη λειτουργία της Κεφαλαιαγοράς. Στόχος είναι να συμπληρωθεί η τραπεζική χρηματοδότηση, διασφαλίζοντας ότι οι βιώσιμες επιχειρήσεις θα διατηρούν πρόσβαση σε χρηματοδότηση και κατά τη διάρκεια μιας περιόδου ύφεσης, συμβάλλοντας έτσι στην ενίσχυση της οικονομικής ανθεκτικότητας.

Τέτατον, η μεγέθυνση του διεθνών εμπορεύσιμου τομέα μειώνει την εξάρτηση της συνολικής παραγωγής από την εσωτερική ζήτηση και ενισχύει την επίδραση της αυξημένης ανταγωνιστικότητας στην οικονομία, συμβάλλοντας έτσι θετικά στην απορρόφηση των οικονομικών σοκ.

Προς την κατεύθυνση αυτή, τα οικονομικά κίνητρα για ιδιωτικές επενδύσεις (**Άξονας 4.7.**) έχουν ως έναν από του στόχους τους την αύξηση των εξαγωγών, ενώ τα κίνητρα για τη συνεργασία και την αύξηση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων εστιάζουν σε εμπορεύσιμους και εξωστρεφείς οικονομικούς τομείς. Συμπληρώνονται από την ψηφιοποίηση του εθνικού δικτύου οικονομικής διπλωματίας, την ενίσχυση της ψηφιακής ικανότητας του Enterprise Greece και δράσεις κατάρτισης εξαγωγικών επιχειρήσεων.

Πέμπτον, η εύρυθμη λειτουργία και ο ανταγωνισμός στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών αυξάνουν την ευελιξία των τιμών, μια από τις προϋποθέσεις για ομαλή προσαρμογή στα σοκ, ιδίως στο πλαίσιο μιας νομισματικής ένωσης. Η ολιστική μεταρρύθμιση για τη διευκόλυνση της επιχειρηματικής δραστηριότητας (**Άξονας 4.7**) θα υποστηρίξει τόσο την αύξηση του ανταγωνισμού, όσο και την ανακατανομή των πόρων, διευκολύνοντας την είσοδο νέων επιχειρήσεων στην αγορά. Πλαισιώνεται από τη μεταρρύθμιση του πλαισίου για την προσέλκυση στρατηγικών επενδύσεων και την ολοκλήρωση της απλούστευσης του θεσμικού πλαισίου για την επιχειρηματική δραστηριότητα, που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων: την επέκταση των υφιστάμενων μεταρρυθμίσεων απλοποίησης της αδειοδότησης σε πρόσθετες οικονομικές δραστηριότητες, κωδικοποιήσεις νομοθεσίας και αναθεώρηση της πολιτικής ποιότητας (τυποποίηση, πιστοποιήσεις κ.λπ.) για να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης.

Το επιχειρηματικό περιβάλλον θα ενισχυθεί και από το νέο αποτελεσματικό πλαίσιο φερεγγυότητας για την αναδιάρθρωση του ιδιωτικού χρέους (**Άξονας 4.4.**), το οποίο ενοποιεί κατακερματισμένα καθεστώτα σε ένα ενιαίο πλαίσιο, δημιουργώντας μια πλατφόρμα για κοινή χρήση δεδομένων, επεκτείνοντας τη διαδικασία ηλεκτρονικής κατάθεσης νομικών εγγράφων και εισάγοντας προ-εγκριμένες αυτοματοποιημένες διαδικασίες αναδιάρθρωσης.

Τέλος, η θεσμική ανθεκτικότητα είναι προαπαιτούμενο για την αντιμετώπιση κρίσεων και την ικανότητα αντίδρασης σε αυτές. Αποτελεί το υπόβαθρο για την υλοποίηση και εύρυθμη λειτουργία των παραπάνω δράσεων και προϋποθέτει μια αποτελεσματική δημόσια διοίκηση και υψηλής ποιότητας διαδικασίες διακυβέρνησης. Ο **Άξονας 2.2** για τον ψηφιακό μετασχηματισμό του κράτους συγκεντρώνει τον πυρήνα των μέτρων του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας προς την κατεύθυνση αυτή. Πλαισιώνεται, ωστόσο, από δύο πολύ σημαντικές δέσμες δράσεων.

Πρώτον, αυτές του **Άξονα 4.2.** που έχουν ως στόχο την αύξηση της διαφάνειας και την καταπολέμηση της διαφθοράς. Περιλαμβάνουν την ενίσχυση του νομικού πλαισίου για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (AML/CFT), δράση κρίσιμη και για τη διασφάλιση της χρηματοοικονομικής ανθεκτικότητας, την καταπολέμηση του παράνομου εμπορίου και την προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας μέσω της ενίσχυσης της Δι-υπηρεσιακής Μονάδας Ελέγχου της Αγοράς και την δημιουργία ενός ολοκληρωμένου πληροφοριακού

συστήματος για τη διαχείριση και τη δημιουργία σταθμών ελέγχου για την εντατικοποίηση των ελέγχων κοντά στα σύνορα.

Δεύτερον, τις δράσεις του **Άξονα 4.3. - Βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος δικαιοσύνης**, ο οποίος συμπεριλαμβάνει μία φιλόδοξη ατζέντα που στηρίζεται σε τέσσερις πυλώνες. Πρώτον, την επιτάχυνση του συστήματος απονομής δικαιοσύνης μέσω μιας σειράς μεταρρυθμίσεων όπως η ίδρυση ανεξάρτητου γραφείου για την συστηματική συλλογή, παρακολούθηση και επεξεργασία στοιχείων για την εύρυθμη λειτουργία του δικαστικού συστήματος (JustStat), καθώς και η αξιολόγηση του χωροταξικού σχεδιασμού και της οργάνωσης και διοίκησης των δικαστικών κτιρίων. Δεύτερον, ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για την e-δικαιοσύνη που συμπεριλαμβάνει την αναβάθμιση των συστημάτων τήρησης αρχείων των δικαστηρίων, την ψηφιοποίηση αρχείων, την επέκταση συστημάτων πληροφορικής. Τρίτον, τη δημιουργία και αναβάθμιση υποδομών, δηλαδή επενδύσεις σε κτίρια και τη δημιουργία ηλεκτρονικού μητρώου δομών. Τέταρτος πυλώνας η αναβάθμιση των δεξιοτήτων των Δικαστών και των δικαστικών υπαλλήλων, μέσα από τον εκσυγχρονισμό του προγράμματος σπουδών της Εθνικής Σχολής Δικαστών και την ενσωμάτωση της δια βίου μάθησης και εκπαίδευσης σε ήπιες και ψηφιακές δεξιότητες. Η βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος δικαιοσύνης θα προωθήσει αποφασιστικά την ανθεκτικότητα, διασφαλίζοντας την ποιότητα και την ταχύτητα στην εκτέλεση των συμβάσεων.

1.6. Πολιτικές για την επόμενη γενιά, τα παιδιά και τους νέους, όπως η εκπαίδευση και οι δεξιότητες

Ο Άξονας 3.2. Ενίσχυση της εκπαίδευσης και της δια βίου μάθησης και εκσυγχρονισμός της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στοχεύει στην αύξηση της μακροχρόνιας απασχόλησης και της παραγωγικότητας μέσω της ενίσχυσης του ανθρώπινου κεφαλαίου. Για το σκοπό αυτό, ο Άξονας περιλαμβάνει μεταρρυθμίσεις στο σύνολο των επιπέδων του εκπαιδευτικού συστήματος, που αφορούν στον εκσυγχρονισμό του συστήματος ανάπτυξης δεξιοτήτων, την ενσωμάτωση και νέων μεθοδολογιών και ψηφιακών εργαλείων, την αξιολόγηση του συστήματος κατάρτισης, την αυτονομία του εκπαιδευτικού συστήματος, σε συνδυασμό με την συνάφειά του με τις σύγχρονες ανάγκες της αγοράς εργασίας και την ψηφιακή εποχή, αλλά και την εξωστρέφειά του προς την τοπική και διεθνή κοινότητα και οικονομία.

Σχετικά με την τυπική εκπαίδευση, ο Άξονας περιλαμβάνει την υλοποίηση της σημαντικής μεταρρύθμισης για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, με κύριους στόχους την αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων σπουδών και τον εκσυγχρονισμό των προγραμμάτων σπουδών σε τομείς και δεξιότητες της σύγχρονης οικονομίας. Στο πλαίσιο αυτής της μεταρρύθμισης που στοχεύει στην αύξηση της ελκυστικότητας και της αποτελεσματικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για τους νέους, στον Άξονα περιλαμβάνεται και μια οραματική αναθεώρηση του συστήματος μαθητείας και του συστήματος επαγγελματικής κατάρτισης για ανέργους. Κύριοι πυλώνες είναι η αναθεώρηση των προγραμμάτων σπουδών με βασικό κριτήριο την συσχέτιση των επαγγελματικών περιγραμμάτων με την αγορά εργασίας, η αξιολόγηση του συστήματος κατάρτισης και η ένταξη νέων ειδικοτήτων που να ανταποκρίνονται στις μεταβολές της σύγχρονης οικονομίας, όπως για παράδειγμα ψηφιακές, πράσινες ή γαλάζιες ειδικότητες. Στον Άξονα, επίσης, περιλαμβάνεται μια σημαντική μεταρρύθμιση του συστήματος για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού της χώρας μέσα από την καθορισμό του μοντέλου διακυβέρνησης και την αναθεώρηση του περιεχομένου και της υλοποίησης των προγραμμάτων κατάρτισης, απόκτησης νέων δεξιοτήτων ή της αναβάθμισης των υφιστάμενων δεξιοτήτων που προσφέρονται. Στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης αναθεωρείται και ο μηχανισμός αξιολόγησης των παρόχων εκπαίδευσης και κατάρτισης, μέσα από ένα σύστημα προσανατολισμένο στα αποτελέσματα και τα μετρήσιμα οφέλη της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Τα οφέλη των μεταρρυθμίσεων θα ενισχυθούν και θα επιταχυνθούν με επενδύσεις σε ψηφιακά συστήματα, εργαστηριακό εξοπλισμό για μονάδες κατάρτισης ΕΕΚ και για τις μονάδες του ΟΑΕΔ, την αναβάθμιση των δεξιοτήτων του

ανθρώπινου δυναμικού του Δημόσιου Τομέα και ένα στοχευμένο πρόγραμμα αναβάθμισης των κτιριακών υποδομών.

Παράλληλα, στον Άξονα ενσωματώνονται και δράσεις και επενδύσεις που απαντούν στην ανάγκη η νέα γενιά να εισέλθει αποτελεσματικά στον νέο ψηφιακό κόσμο, μέσα από ολοκληρωμένα προγράμματα ψηφιακού μετασχηματισμού όλων των επιπέδων εκπαίδευσης. Αναλυτικά περιλαμβάνονται η ψηφιοποίηση του εκπαιδευτικού υλικού, η ενσωμάτωση σύγχρονων ψηφιακών εργαλείων, η υποστήριξη των μαθητών για την απόκτηση τεχνολογικού εξοπλισμού και παράλληλες δράσεις ψηφιακής (επανα)κατάρτισης των εκπαιδευτικών. Επιπρόσθετα, ενσωματώνεται και ένα πρόγραμμα που προωθεί τον οικονομικό εγγραμματισμό για τη νέα γενιά.

Περιλαμβάνονται επίσης και μεταρρυθμίσεις και παρεμβάσεις στην Ανώτατη Εκπαίδευση που αποσκοπούν στην ενίσχυση της ερευνητικής δραστηριότητας και τη συνάφειά της με τις σύγχρονες ανάγκες της αγοράς εργασίας και τη διεθνή προβολή και εξωστρέφεια, αυξάνοντας τις προοπτικές των αποφοίτων στην ελληνική και ευρωπαϊκή αγορά εργασίας.

Στις πολιτικές που αφορούν στα παιδιά και τη νέα γενιά εντάσσονται και οι μεταρρυθμίσεις που εντάσσονται στον **Άξονα 3.4: Αύξηση της πρόσβασης σε αποτελεσματικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικές πολιτικές.**

Στον Άξονα εντάσσεται μια σημαντική μεταρρύθμιση που στοχεύει στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη των βρεφών και παιδιών προσχολικής ηλικίας μέσα από το σχεδιασμό, για πρώτη φορά, ενός ενιαίου και ολοκληρωμένου προγράμματος σπουδών για τις προσχολικές δομές. Στο σύγχρονο πρόγραμμα σπουδών που θα στοχεύει στην ανάπτυξη των παιδιών μέσω πολλαπλών και ποικίλων ερεθισμάτων, περιλαμβάνεται και η δημιουργία ψυχοτεχνικών εργαλείων για την έγκαιρη διάγνωση διαταραχών, που, σύμφωνα με παγκόσμια δεδομένα και αναφορές σε μελέτες, βελτιώνει την πρόγνωση των παιδιών και ελαττώνει το οικονομικό, ψυχικό και κοινωνικό κόστος των διαταραχών σε οικογενειακό και ευρύτερα κοινωνικό επίπεδο. Η μεταρρύθμιση αυτή συνδέεται και με την πρώιμη παρέμβαση σε παιδιά στο φάσμα του αυτισμού, που ως δράση έχει στόχο την δημιουργία αποτελεσματικών πρωτοκόλλων για την υποστήριξη της ψυχοσυναισθηματικής ανάπτυξης και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την κοινωνική ενσωμάτωση των παιδιών.

Στον Άξονα, στρατηγικό στόχο αποτελεί η αποϊδρυματοποίηση παιδιών και εφήβων, μέσω (α) ενός ενισχυμένου και σύγχρονου προγράμματος μεταφοράς εφήβων σε δομές υποστηριζόμενης ημι-αυτόνομης διαβίωσης και η περαιτέρω υποστήριξή τους με προγράμματα δεξιοτήτων για την ομαλή τους μετάβαση στην αγορά εργασίας και την κοινωνία κατά την ενηλικίωσή τους, καθώς και μέσω (β) της μεταρρύθμισης για την επαγγελματική αναδοχή που ενισχύει αποτελεσματικά την τοποθέτηση παιδιών με αναπηρία σε οικογενειακά περιβάλλοντα.

Παράλληλα, στον Άξονα αυτό ενσωματώνεται και η διάσταση του ψηφιακού μετασχηματισμού μέσα από την δράση για την ενσωμάτωση της Τεχνολογίας και της Επιστήμης με προγράμματα STEM (science, technology, engineering and mathematics) στα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης. Τα προγράμματα αυτά θα σχεδιαστούν κατάλληλα για παιδιά από δώδεκα έως δεκαπέντε ετών και θα στηρίζουν την παράλληλη ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων των παιδιών.

2. Συσχέτιση με τους πυλώνες του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

	Πυλώνες του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάκαμψης					
	Πράσινη μετάβαση	Ψηφιακός μετασχηματισμός	Έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, με οικονομική συνοχή, απασχόληση, παραγωγικότητα, ανταγωνιστικότητα, έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία, και μια εύρυθμα λειτουργούσα εσωτερική αγορά με ισχυρές μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ)	Κοινωνική και εδαφική συνοχή	Υγεία και οικονομική, κοινωνική και θεσμική ανθεκτικότητα, μεταξύ άλλων με σκοπό την αύξηση της ικανότητας της ετοιμότητας για την αντιμετώπιση κρίσεων και της αντίδρασης σε κρίσεις	Πολιτικές για την επόμενη γενιά, τα παιδιά και τους νέους, όπως η εκπαίδευση και οι δεξιότητες
<p>✓ ✓ = Βασική Συσχέτιση</p> <p>✓ = Συμπληρωματική συσχέτιση</p> <p>Άξονας Ελληνικού πλάνου</p>						
1.1 – Μετάβαση σε νέο ενεργειακό μοντέλο φιλικό στο περιβάλλον	✓ ✓		✓	✓		
1.2 – Ενεργειακή αναβάθμιση του κτιριακού αποθέματος της χώρας και χωροταξική μεταρρύθμιση	✓ ✓		✓	✓		
1.3 – Μετάβαση σε ένα πράσινο και βιώσιμο σύστημα μεταφορών	✓ ✓		✓	✓		
1.4 – Αειφόρος χρήση των πόρων, ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και διατήρηση της βιοποικιλότητας	✓ ✓	✓		✓	✓	

Μέρος 1: Γενικοί στόχοι και σύνοψη του σχεδίου

2.1 - Συνδεσιμότητα για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, το κράτος		✓ ✓	✓	✓		
2.2 - Ψηφιακός μετασχηματισμός του κράτους	✓	✓ ✓		✓	✓	
2.3 - Ψηφιακός μετασχηματισμός των επιχειρήσεων	✓	✓ ✓	✓			
3.1 - Αύξηση των θέσεων εργασίας και προώθηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας		✓	✓	✓ ✓	✓	
3.2 - Ενίσχυση των ψηφιακών δυνατοτήτων της εκπαίδευσης και εκσυγχρονισμός της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης		✓	✓ ✓	✓	✓	✓ ✓
3.3 - Ενίσχυση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας του συστήματος υγείας				✓	✓ ✓	
3.4 - Αύξηση της πρόσβασης σε αποτελεσματικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικές πολιτικές		✓	✓	✓ ✓		✓
4.1 - Φορολογικά εργαλεία πιο φιλικά για την ανάπτυξη και βελτίωση της φορολογικής διοίκησης		✓	✓		✓ ✓	
4.2 - Εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης			✓		✓ ✓	
4.3 - Βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος δικαιοσύνης		✓	✓	✓	✓ ✓	

Μέρος 1: Γενικοί στόχοι και σύνοψη του σχεδίου

4.4 - Ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού τομέα και των κεφαλαιαγορών			✓		✓ ✓	
4.5 - Προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας			✓ ✓			✓
4.6 - Εκσυγχρονισμός και βελτίωση της ανθεκτικότητας κύριων κλάδων οικονομίας της χώρας		✓	✓ ✓	✓	✓	✓
4.7 - Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και προώθηση ιδιωτικών επενδύσεων και εξαγωγών			✓ ✓		✓	

3. Ευρωπαϊκές Εμβληματικές Πρωτοβουλίες η προώθηση των οποίων αποτελεί διακριτό στόχο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

Το Ελληνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας απαντά με συντονισμένες επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις στις διαρθρωτικές προκλήσεις και αδυναμίες, που αντιμετωπίζει η χώρα, ενώ παράλληλα προωθεί την επίτευξη των Ευρωπαϊκών Εμβληματικών Πρωτοβουλιών, με απτά οφέλη για την οικονομία και τους πολίτες, δημιουργώντας θέσεις εργασίας και ανάπτυξη, που είναι απαραίτητα για τη διττή μετάβαση. Η εφαρμογή των Ευρωπαϊκών Εμβληματικών Πρωτοβουλιών θα εξασφαλίσει την επιτυχία της ανάκαμψης της Ελλάδας, θα καταστήσει την Ελλάδα ένα ψηφιακό και πιο πράσινο κράτος-μέλος και θα αυξήσει τη συνοχή με τα άλλα κράτη-μέλη.

Εμβληματικές Πρωτοβουλίες	Εθνικό Βασικό Σενάριο	Επενδύσεις	Μεταρρυθμίσεις
<p>Ενίσχυση της ενέργειας</p> <p>(Power Up) (Συνεισφορά του Άξονα 1.1.)</p>	<p>1. Αδυναμία διείσδυσης ΑΠΕ, λόγω της συμφόρησης/ περιορισμένης δυναμικότητας του δικτύου</p> <p>2. Περιορισμένες εγκαταστάσεις ΑΠΕ στα κτίρια</p>	<p>1. Παρεμβάσεις για την ηλεκτρική διασύνδεση των νησιών και την αναβάθμιση του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας</p> <p>2. Παρεμβάσεις αναβάθμισης / στήριξης της εγκατάστασης συστημάτων αποθήκευσης ενέργειας για την ενίσχυση της διείσδυσης των ΑΠΕ</p> <p>3. Αποκατάσταση υποδομών και γης</p>	<p>1. Διασφάλιση της βιωσιμότητας του ειδικού λογαριασμού ΑΠΕ μέσω διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και με την αντιμετώπιση των επιπτώσεων πανδημίας Covid-19 στην ισορροπία του λογαριασμού</p> <p>2. Απλοποίηση της διαδικασίας αδειοδότησης των ΑΠΕ.</p>
<p>Ανακαίνιση</p> <p>(Renovation) (Συνεισφορά του Άξονα 1.2.)</p>	<p>Εκτιμάται ότι εάν δεν υπάρξει πρόγραμμα χρηματοδότησης (και δεν προβλέπεται άμεσα εθνικό πρόγραμμα για την περίοδο 2021-2022), οι ενεργειακές αναβαθμίσεις κατοικιών ετησίως θα είναι περίπου 8.000, πολύ χαμηλή επίδοση για να βοηθήσει στην βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης</p>	<p>1. Προώθηση προγραμμάτων χρηματοοικονομικής υποστήριξης προς έξυπνα και σχεδόν Μηδενικά Ενεργειακά Κτίρια</p> <p>2. Παρεμβάσεις για την υλοποίηση του αστικού πολεοδομικού σχεδιασμού, προωθώντας την ανανέωση των αστικών περιοχών, λαμβάνοντας υπόψη τις περιφερειακές ανισότητες και την ανάγκη διασφάλισης της κοινωνικής ένταξης.</p>	<p>1. Προετοιμασία αστικών σχεδίων για την εφαρμογή της μεταρρύθμισης της αστικής πολιτικής</p> <p>2. Επικαιροποίηση των κανονισμών για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων (ΚΕΝΑΚ) προκειμένου να αυξηθεί ο αριθμός των μη μηδενικών ενεργειακών κτιρίων.</p> <p>3. Δημιουργία νέου θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού</p>

Μέρος 1: Γενικοί στόχοι και σύνοψη του σχεδίου

Εμβληματικές Πρωτοβουλίες	Εθνικό Βασικό Σενάριο	Επενδύσεις	Μεταρρυθμίσεις
			4. Δημιουργία νέου ειδικού χωροταξικού σχεδιασμού για ΑΠΕ, βιομηχανία, τουρισμό και υδατοκαλλιέργεια
<p>Επαναφόρτιση και ανεφοδιασμός</p> <p><i>(Recharge and Refuel)</i> <i>(Contribution by Άξονας 1.3.)</i></p>	Μηδενικοί σταθμοί φόρτισης για Ηλεκτρικά Οχήματα σε κοινόχρηστους χώρους	<ol style="list-style-type: none"> 1. Σταθμοί φόρτισης για Ηλεκτρικά Οχήματα στην πόλη μέσω της ανάπτυξης δικτύου δημόσιας φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων σε περιοχές που είναι αρμόδιες οι τοπικές αρχές. 2. Σταθμοί φόρτισης για Ηλεκτρικά Οχήματα σε σημεία ενδιαφέροντος για το αστικό και προαστιακό περιβάλλον. 3. Παρεμβάσεις για την ενίσχυση που παρέχεται σε νέες γραμμές παραγωγής και μονάδες Ε&Α, που σχετίζονται με τον τομέα της ηλεκτροκίνησης και δημιουργούν προϊόντα ή προσφέρουν υπηρεσίες. 	1. Δημιουργία θεσμικού πλαισίου για εγκατάσταση και λειτουργία υποδομών φόρτισης Ηλεκτρικά Οχήματα
<p>Σύνδεση (Connect) <i>(Συνεισφορά του Άξονα 2.1.)</i></p>	Η ΕΕΤΤ ολοκλήρωσε στις 16/12/2020 με επιτυχία τη διαγωνιστική διαδικασία για τη χορήγηση δικαιωμάτων χρήσης ραδιοσυχνοτήτων στις ζώνες 700 MHz, 2 GHz, 3400-3800 MHz και 26 GHz, με σκοπό την ανάπτυξη δικτύων κινητών επικοινωνιών 5ης γενιάς (5G).	<ol style="list-style-type: none"> 1: Ετοιμότητα Οπτικών Ινών - Εγκατάσταση υποδομής οπτικών ινών σε κτίρια που αναμένεται να επιταχύνουν την υιοθέτηση υποδομής επόμενης γενιάς από τους πολίτες. 2: Μικροί δορυφόροι – Ανάπτυξη ενός σχηματισμού μικρο-δορυφόρων που θα υποστηρίξουν εφαρμογές γεωπαρακολούθησης που αναμένεται να αυξήσουν τις δυνατότητες της ελληνικής βιομηχανίας υψηλής τεχνολογίας. 3: Διάδρομοι 5G - Ανάπτυξη δικτύων 5G που θα παρέχουν κάλυψη όλων των ελληνικών αυτοκινητοδρόμων που αποτελούν μέρος των διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Μετάβαση σε γρήγορες ευρυζωνικές συνδέσεις - Μετάβαση σε ευρυζωνικές συνδέσεις 100/200 Mbps (UltraFast) και ενίσχυση της ζήτησης Superfast Broadband. 2. Μετάβαση στην τεχνολογία 5G, διευκολύνοντας την ανάπτυξη καινοτόμων απομακρυσμένων υπηρεσιών.
<p>Εκσυγχρονισμός</p>	Ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες: Ψηφιακός μετασχηματισμός σε διάφορους τομείς πολιτικής.	1. Νέο σύστημα δημοσίων συμβάσεων και κεντρικό σύστημα διαχείρισης εγγράφων	1. Ψηφιακός και διοικητικός μετασχηματισμός των Υπηρεσιών Μιας Στάσης της Δημόσιας Διοίκησης (ΚΕΠ)

Μέρος 1: Γενικοί στόχοι και σύνοψη του σχεδίου

Εμβληματικές Πρωτοβουλίες	Εθνικό Βασικό Σενάριο	Επενδύσεις	Μεταρρυθμίσεις
<p>(Modernise) (Συνεισφορά των Αξόνων 2.2., 3.1., 3.2, 3.3., 3.4., 4.1., 4.2., 4.3., 4.6)</p> <p>Κυβερνητικές πρωτοβουλίες «ανοικτών δεδομένων»: Η ανάγκη ψηφιοποίησης των δημόσιων υπηρεσιών, μαζί με την ανάγκη για ασφαλείς ψηφιακές υποδομές μέσω ενίσχυσης της κυβερνοασφάλειας τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα, είναι επιτακτική.</p> <p>Διαλειτουργικότητα - Ενίσχυση της ψηφιακής υποδομής του κράτους: Μια βασική αδυναμία της Δημόσιας Διοίκησης είναι η ύπαρξη πολλών μητρώων μεταξύ των επιμέρους αρχών της, όπου κάθε οντότητα δεν αναγνωρίζεται με μοναδικό τρόπο. Προκειμένου να διευκολυνθούν οι διαλειτουργικές ηλεκτρονικές υπηρεσίες σε όλο τον δημόσιο τομέα, απαιτείται η ενοποίηση των πολλαπλών μητρώων πολιτών.</p> <p>Κυβερνητικό υπολογιστικό νέφος (G-cloud): Μετά την έναρξη ισχύος του ν.4623 / 2019 και του ν.4727 / 2020, η ΓΓΠΣΔΔ είναι υπεύθυνη για την παροχή υπηρεσιών σχετικών με υποδομές (IaaS) και λογισμικό</p>	<p>Απαιτείται ένα ευρύτερο ανοιχτό κυβερνητικό πρόγραμμα που θα εμπλουτιστεί με νέες κυβερνητικές δεσμεύσεις, με οριζόντιους ρόλους σε διάφορους τομείς, και θα διέπεται από συνεργατική λογική.</p> <p>Κυβερνητικές πρωτοβουλίες «ανοικτών δεδομένων»: Η ανάγκη ψηφιοποίησης των δημόσιων υπηρεσιών, μαζί με την ανάγκη για ασφαλείς ψηφιακές υποδομές μέσω ενίσχυσης της κυβερνοασφάλειας τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα, είναι επιτακτική.</p> <p>Διαλειτουργικότητα - Ενίσχυση της ψηφιακής υποδομής του κράτους: Μια βασική αδυναμία της Δημόσιας Διοίκησης είναι η ύπαρξη πολλών μητρώων μεταξύ των επιμέρους αρχών της, όπου κάθε οντότητα δεν αναγνωρίζεται με μοναδικό τρόπο. Προκειμένου να διευκολυνθούν οι διαλειτουργικές ηλεκτρονικές υπηρεσίες σε όλο τον δημόσιο τομέα, απαιτείται η ενοποίηση των πολλαπλών μητρώων πολιτών.</p> <p>Κυβερνητικό υπολογιστικό νέφος (G-cloud): Μετά την έναρξη ισχύος του ν.4623 / 2019 και του ν.4727 / 2020, η ΓΓΠΣΔΔ είναι υπεύθυνη για την παροχή υπηρεσιών σχετικών με υποδομές (IaaS) και λογισμικό</p>	<ol style="list-style-type: none"> 2. Έξυπνες πόλεις και ψηφιακός μετασχηματισμός για τις Τοπικές Αρχές 1ου και 2ου βαθμού και τις νομικές τους οντότητες 3. Ψηφιοποίηση του Υπουργείου Εξωτερικών: Εφαρμογές Οικονομικής Διπλωματίας, Ψηφιακές Υπηρεσίες & Σύστημα Πληροφοριών Προξενείων για το Υπουργείο Εξωτερικών 4. Ψηφιοποίηση αρχείων και συναφών υπηρεσιών 5. Διαλειτουργικότητα συστημάτων - Ψηφιακές υπηρεσίες Ιστού 6. Αναβάθμιση υποδομής υπολογιστικού νέφους της Δημόσιας Διοίκησης (Ενίσχυση της κρατικής υποδομής υπολογιστικού νέφους, δεύτερη φάση του ΣΥΖΕΥΞΙΣ II, υπηρεσίες υπολογιστικού νέφους για εκπαίδευση και έρευνα, υποδομή πληροφορικής του δημόσιου τομέα ως υπηρεσία) 7. Ψηφιακός μετασχηματισμός και ψηφιοποίηση της εκπαίδευσης 8. Ψηφιακός μετασχηματισμός της Υγείας και ψηφιοποίηση των αρχείων του Συστήματος Δημόσιας Υγείας 9. Ψηφιακός μετασχηματισμός του συστήματος κοινωνικής προστασίας 10. Ψηφιακός μετασχηματισμός της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) 11. Ψηφιακός μετασχηματισμός του πλαισίου δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας μέσω του κυβερνητικού επιχειρησιακού προγραμματισμού πόρων (GOV-ERP). 12. Παροχή ολοκληρωμένων ψηφιακών υπηρεσιών μέσω του αρχαιολογικού κτηματολογίου. 	<ol style="list-style-type: none"> 2. Διαλειτουργικότητα και ανάπτυξη υπηρεσιών Ιστού για Τοπική - Κεντρική Διοίκηση 3. Κεντρικό Σύστημα Διαχείρισης Σχέσεων με Πελάτες (CRM) για τη Γενική Κυβέρνηση 4. Στρατηγική για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο για τον δημόσιο τομέα και δημιουργία εθνικού κέντρου επιχειρησιακής ασφάλειας στον κυβερνοχώρο 5. Κεντρική Επιχειρηματική Νοημοσύνη - Ανάλυση δεδομένων: Βελτίωση των υπηρεσιών, των πολιτικών της δημόσιας διοίκησης και των διαδικασιών λήψης αποφάσεων μέσω της ενσωμάτωσης προηγμένων τεχνολογιών, όπως η ανάλυση μαζικών δεδομένων (Big data) και η τεχνητή νοημοσύνη. 6. Σύστημα διακυβέρνησης δεδομένων & επιχειρησιακή συνέχεια για τον δημόσιο τομέα 7. Ψηφιακός Μετασχηματισμός των τομέων Απασχόλησης και Κοινωνικής Ασφάλισης 8. Ηλεκτρονική συνταγογράφηση για εσωτερικούς ασθενείς και ψηφιοποίηση κλινικών (Θεραπευτικών) πρωτοκόλλων και εθνικών μητρώων 9. Ψηφιακός μετασχηματισμός φορολογικών ελέγχων μέσω εκτεταμένης χρήσης εργαλείων επιχειρηματικής ευφυΐας και ανάλυσης δεδομένων προκειμένου να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητά

Μέρος 1: Γενικοί στόχοι και σύνοψη του σχεδίου

Εμβληματικές Πρωτοβουλίες	Εθνικό Βασικό Σενάριο	Επενδύσεις	Μεταρρυθμίσεις
	<p>(SaaS) προς όλους σχεδόν τους δημόσιους οργανισμούς, των οποίων τα κεντρικά πληροφοριακά συστήματα πρέπει να μεταφερθούν σε ιδιωτικές, δημόσιες ή υβριδικές υποδομές υπολογιστικού νέφους που διαχειρίζεται η ΓΓΠΣΔΔ.</p>		<p>10. Ψηφιακός μετασχηματισμός της δικαιοσύνης (ηλεκτρονική δικαιοσύνη) και ψηφιοποίηση των αρχείων του συστήματος δικαιοσύνης</p>
<p>Επέκταση (Scale-up) (Συνεισφορά του Άξονα 2.3.)</p>	<p>Ψηφιακός μετασχηματισμός των επιχειρήσεων: Διάφορες και κατακερματισμένες δράσεις που προωθούν την καινοτομία, αλλά στερούνται ενιαίας, κεντρικής υποστήριξης. Απουσία διαγνωστικού μηχανισμού αξιολόγησης της ψηφιοποίησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ). Τεχνητή Νοημοσύνη: Απουσία στρατηγικού και επιχειρησιακού σχεδίου για την τεχνητή νοημοσύνη, απαραίτητου για τον καθορισμό του οράματος και την ευθυγράμμιση των στόχων με τη αντίστοιχη στρατηγική της ΕΕ.</p>	<p>1. Προμήθειες ψηφιακών υποδομών για την υποστήριξη του εκσυγχρονισμού των ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων εξοπλισμού και λογισμικού, σχετικά με τη δικτύωση, τις τηλεπικοινωνίες, το cloud computing, την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο, τη διαχείριση δεδομένων, την ανάλυση δεδομένων, τις δυνατότητες της τεχνητής νοημοσύνης, το IoT και τη βιομηχανική αυτοματοποίηση.</p>	<p>1. Εισαγωγή φορολογικών κινήτρων για υπερ-απόσβεση εξόδων και περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν για την ψηφιοποίηση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων</p>
<p>Επανεπίδευση και αναβάθμιση δεξιοτήτων (Reskill and upskill) (Συνεισφορά των</p>	<p>Η Ελλάδα έχει πολύ χαμηλότερη επίδοση από το μέσο όρο της ΕΕ αναφορικά με το ανθρώπινο κεφάλαιο. Το 2019, το 51% των ατόμων μεταξύ 16 και 74 είχαν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες (58% στην ΕΕ), αύξηση 5</p>	<p>1. Αναβάθμιση ψηφιακών δεξιοτήτων για δημοσίους υπαλλήλους 2. Ψηφιακές δεξιότητες στις ΜΜΕ 3. Προγράμματα επανεπίδευσης και αναβάθμισης δεξιοτήτων στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης των ενεργών πολιτικών για την αγορά εργασίας</p>	<p>1: Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση του συστήματος αναβάθμισης δεξιοτήτων και επανεπίδευσης της Ελλάδας 2: Αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για νέους 3: Ενίσχυση του συστήματος μαθητείας</p>

Μέρος 1: Γενικοί στόχοι και σύνοψη του σχεδίου

Εμβληματικές Πρωτοβουλίες	Εθνικό Βασικό Σενάριο	Επενδύσεις	Μεταρρυθμίσεις
<p>Αξόνων 2.2., 2.3., 3.1., 3.2., 3.4., 4.3., 4.6)</p>	<p>ποσοστιαίων μονάδων σε ένα έτος, πολύ πάνω από τη μέση αύξηση 1 ποσοστιαίας μονάδας στην ΕΕ. Το ποσοστό των ατόμων με τουλάχιστον βασικές δεξιότητες λογισμικού αυξάνεται επίσης ικανοποιητικά, από 52% το 2018 σε 56% το 2019, ταχύτερα αυξανόμενο από τον μέσο όρο της ΕΕ. Το μερίδιο των ειδικών στις ΤΠΕ στη συνολική απασχόληση συνεχίζει να βελτιώνεται με τον ίδιο ρυθμό τα τελευταία τρία χρόνια, αλλά παραμένει χαμηλό (1,8%) σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ στο 3,9%. Πρόσθετα, το μερίδιο των γυναικών ειδικών στις ΤΠΕ στη συνολική απασχόληση των γυναικών παραμένει πολύ χαμηλό στο 0,5% σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ (1,4%), αν και αυξήθηκε ελαφρώς κατά 0,1%.</p>	<p>4. Ψηφιακά συστήματα και εργαλεία, εργαστηριακός εξοπλισμός για εκπαιδευτικές μονάδες Δια βίου μάθησης (ΚΔΒΜ) και μονάδες του ΟΑΕΔ</p> <p>5. Ψηφιακός μετασχηματισμός και ψηφιοποίηση της εκπαίδευσης</p> <p>6. Αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού του δημόσιου τομέα.</p> <p>7. Προγράμματα πολυμορφικής κατάρτισης για εργοδότες και εργαζόμενους τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα.</p> <p>8. Δημιουργία δεξιοτήτων για επαγγελματίες στους δημιουργικούς και πολιτιστικούς κλάδους.</p>	<p>4: Παροχή δεξιοτήτων, αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανειδίκευση του εργατικού δυναμικό, μέσω ενός αναμορφωμένου μοντέλου κατάρτισης για τον εργαζόμενο πληθυσμό</p> <p>5: Ανάπτυξη καινοτομίας και αριστείας στα Πανεπιστήμια</p> <p>6. Μεταρρύθμιση των ενεργών πολιτικών για την αγορά εργασίας</p> <p>7. Αναβάθμιση των δεξιοτήτων, και των ψηφιακών δεξιοτήτων για δικαστές και δικαστικούς υπαλλήλους (δικαστικό προσωπικό)</p>

4. Σύνδεση με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο

Το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας κάθε κράτους μέλους της Ε.Ε. θα πρέπει να είναι συνεπές με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (country-specific recommendations, CSRs) του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου⁹, και με τις προτεραιότητες οικονομικής πολιτικής που έχουν προσδιοριστεί στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.¹⁰

Οι ειδικές ανά-χώρα συστάσεις των ετών 2019 και 2020, προτρέπουν τη χώρα να συνεχίσει να εργάζεται με στόχο την υλοποίηση σημαντικών μεταρρυθμίσεων και την άμεση εφαρμογή μέτρων για την αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης (COVID-19).

Συγκεκριμένα, η **Σύσταση 3 του 2020**, συστήνει στη χώρα να επισπεύσει ώριμα έργα δημοσίων επενδύσεων και να παρέχει κίνητρα για ιδιωτικές επενδύσεις προκειμένου να στηριχθεί η οικονομική ανάκαμψη. Συνδυαστικά με τη **Σύσταση 2 του 2019**, συστήνουν οι επενδύσεις αυτές να στοχεύουν στη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση, οι οποίες καλύπτονται, στο σύνολο τους, από τους ακόλουθους άξονες του Σχεδίου Ανάκαμψης και Σταθερότητας:

- Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και έργα διασύνδεσης, και γενικά καθαρή και αποδοτική παραγωγή και χρήση ενέργειας (Άξονας 1.1)
- Αποδοτική χρήση ενέργειας σε κτίρια και ανάπλαση αστικών περιοχών (Άξονας 1.2)
- Ασφαλείς και βιώσιμες μεταφορές και εφοδιαστική (logistics) (Άξονες 1.3, 4.6)
- Περιβαλλοντική προστασία (Άξονας 1.4)
- Ψηφιακές υποδομές πολύ υψηλής χωρητικότητας (Άξονας 2.1)
- Αποτελεσματικότητα και ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης (Άξονας 2.2)
- Ψηφιακός μετασχηματισμός των επιχειρήσεων (Άξονας 2.3)
- Απασχολησιμότητα (Άξονας 3.1). Οι επενδύσεις στον Άξονα αυτό ευθυγραμμίζονται επίσης με τη **Σύσταση 2 του 2020**, που καλεί την Ελλάδα να μετριάσει τις επιπτώσεις της κρίσης λόγω της νόσου COVID-19 στην απασχόληση και την κοινωνία, μεταξύ άλλων με την εφαρμογή μέτρων όπως τα συστήματα μειωμένου ωραρίου εργασίας (short-time work schemes, ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ) και με τη διασφάλιση αποτελεσματικής στήριξης της ενεργού συμμετοχής στον εργασιακό βίο.
- Εκπαίδευση και δεξιότητες, συμπεριλαμβανομένων και των ψηφιακών (Άξονας 3.2).
- Υγεία (Άξονας 3.3). Οι επενδύσεις στον Άξονα αυτό ευθυγραμμίζονται με τη **Σύσταση 1 του 2020**, και συγκεκριμένα το μέρος που καλεί τη χώρα να ενισχύσει την ανθεκτικότητα του συστήματος υγείας και να εξασφαλίσει επαρκή και ισότιμη πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη.
- Έρευνα και ανάπτυξη (Άξονας 4.5)

⁹ Βάσει της νομοθεσίας που ψηφίστηκε των Δεκέμβριο του 2020 (2020/0104(COD)).

¹⁰ Council Recommendation on the Economic Policy for the Euro Area COM(2020) 508.

Μέρος 1: Γενικοί στόχοι και σύνοψη του σχεδίου

Η παραπάνω πολιτική επενδύσεων λαμβάνει υπόψη και τις περιφερειακές ανισότητες και την ανάγκη να διασφαλιστεί η κοινωνική συνοχή σύμφωνα με τη **Σύσταση 2 του 2019**, που συμπεριλαμβάνονται στους παρακάτω άξονες:

- Διασφάλιση δίκαιης μετάβασης σε περιοχές που ο λιγνίτης θα καταργηθεί σταδιακά (Άξονας 1.1)
- Αύξηση της πρόσβασης σε αποτελεσματικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικές πολιτικές (Άξονας 3.4).

Αναφορικά με τα υπόλοιπα τμήματα των συστάσεων του 2020 (2020 CSRs), και ειδικότερα:

- **Το περιεχόμενο της Σύστασης 1 του 2020** που προτρέπει τη λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων, εναρμονισμένων με τη γενική ρήτρα διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19, την ενίσχυση της οικονομίας και τη στήριξη της επακόλουθης ανάκαμψης, καθώς επίσης και τη διασφάλιση της σε βάθος χρόνου βιωσιμότητας του δημοσίου χρέους.
- **Το περιεχόμενο της Σύστασης 3 του 2020** για την άμεση εφαρμογή μέτρων που στοχεύουν στη παροχή ρευστότητας και τη συνεχή ροή πιστώσεων και λοιπής χρηματοδότησης προς την οικονομία, με ιδιαίτερη έμφαση στις ΜμΕ που πλήττονται περισσότερο από την κρίση.

Αυτά καλύπτονται από τα φορολογικά μέτρα και τα μέτρα στήριξης ρευστότητας, καθώς και από τα συστήματα εγγύησης ρευστότητας που η κυβέρνηση εισήγαγε για να μετριάσει τον αντίκτυπο της κρίσης. Κάποια από αυτά τα μέτρα χρηματοδοτούνται ήδη από την ΕΕ και συγκεκριμένα από το πρόγραμμα SURE, τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία και τα μέτρα Coronavirus Response Investment Initiative (CRII) και CRII+. Αναφορικά με τη βιωσιμότητα του δημοσίου χρέους, ήδη λαμβάνονται μέτρα μέσω των συνεχών ασκήσεων διαχείρισης του παθητικού (liability management exercises), τη στρατηγική μείωσης του κινδύνου αναχρηματοδότησης, την διαμόρφωση της καμπύλης αποδόσεων και της αύξησης της ωρίμανσης του χρέους μέσω των στοχευμένων εκδόσεων μακροπρόθεσμων ομολόγων σε ένα περιβάλλον πολύ χαμηλών επιτοκίων, τη διατήρηση ενός υψηλού ποσού ρευστών διαθεσίμων, άνω των 30 δις ευρώ, που καλύπτει τις χρηματοδοτικές ανάγκες της οικονομίας για τα επόμενα δύο χρόνια, καθώς και τη πρόωρη αποπληρωμή μέρους των δανείων προς το Δ.Ν.Τ.

Άξονες του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας που σχετίζονται με την **Σύσταση 1 του 2019** είναι οι εξής:

- Βελτίωση και εκσυγχρονισμός του πλαισίου για το ατομικό εργατικό δίκαιο (Άξονας 3.1)
- Νέο πλαίσιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Άξονας 3.2)
- Μεταρρύθμιση του πρωτοβάθμιου συστήματος υγειονομικής περίθαλψης και της ηλεκτρονικής υγείας - συμπεριλαμβανομένου ενός ηλεκτρονικού ιατρικού μητρώου και της τηλεϊατρικής (Άξονας 3.3.)
- Εφαρμογή της ηλεκτρονικής κατάθεσης νομικών εγγράφων, ολοκλήρωση της φάσης II της θέσπισης του συστήματος ηλεκτρονικής δικαιοσύνης (ΟΣΔΥ-ΠΠ) και της υπηρεσίας "JustStat" για συλλογή και επεξεργασία δεδομένων (Άξονας 4.3.)

Μέρος 1: Γενικοί στόχοι και σύνοψη του σχεδίου

- Εφαρμογή μεταρρυθμίσεων που αποσκοπούν στην αποκατάσταση της υγείας του τραπεζικού συστήματος, συμπεριλαμβανομένων των προσπαθειών εξυγίανσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων, διασφαλίζοντας τη συνεχή αποτελεσματικότητα του σχετικού νομικού πλαισίου (Άξονας 4.4.)
- Ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης της αδειοδότησης επενδύσεων, με την ολοκλήρωση της απλοποίησης των διαδικασιών στους συμφωνημένους υπόλοιπους τομείς και τη νομοθεσία επιθεώρησης και με την ανάπτυξη των σχετικών συστημάτων ΤΠΕ (Άξονας 4.7.).

Το Ελληνικό σχέδιο Ανάπτυξης και Ανθεκτικότητας είναι απολύτως συμβατό και με τις κοινές προτεραιότητες και προκλήσεις που προσδιορίστηκαν στις πιο πρόσφατες συστάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την Οικονομική Πολιτική στην Ευρωζώνη το 2021 (2021 Euro Area Policy Recommendations) καθώς και με τις Ευρωπαϊκές Εμβληματικές Πρωτοβουλίες (EU flagships) που έχουν τεθεί στην Ετήσια Στρατηγική Βιώσιμης Ανάπτυξης του 2021 (Annual Sustainable Growth Strategy).

Οι κοινές προτεραιότητες και προκλήσεις της Ευρωζώνης, λαμβάνονται υπόψη στο σχεδιασμό του Ελληνικού Σχεδίου, το οποίο προβλέπει πολιτικές για:

- Την βελτίωση του επιχειρείν, της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης και της Δικαιοσύνης μέσω του Άξονα 2.1 (Συνδεσιμότητα για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, το κράτος), του Άξονα 2.2 (Ψηφιακός μετασχηματισμός του κράτους), του Άξονα 2.3 (Ψηφιακός μετασχηματισμός των επιχειρήσεων), του Άξονα 4.2 (Εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης) και του Άξονα 4.3 (Βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος δικαιοσύνης).
- Την αντιμετώπιση του ξεπλύματος χρήματος, της διαφθοράς, της απάτης και του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού (aggressive tax planning), για τη διασφάλιση της εισπρακτικής ικανότητας φόρων από το κράτος, μέσω του Άξονα 4.1 (Φορολογικά εργαλεία πιο φιλικά για την ανάπτυξη και βελτίωση της φορολογικής διοίκησης) και του Άξονα 4.2 (Εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης) ο οποίος θα συμβάλει στον εκσυγχρονισμό των αντίστοιχων υποδομών και στην ψηφιοποίηση βάσεων δεδομένων. Στο πλαίσιο αυτό, έχουν ήδη ενσωματωθεί στην ελληνική νομοθεσία, Ευρωπαϊκές διατάξεις για τη πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, όπως μέσω του νόμου 4734/2020.

5. Ισότητα των φύλων και ίσες ευκαιρίες για όλους

Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας περιλαμβάνει ένα σύνολο προτάσεων που αποσκοπούν στην προαγωγή της ισότητας των φύλων και στην εξασφάλιση ίσων ευκαιριών για όλους.

5.1. Ισότητα των φύλων

Οι κύριες προκλήσεις που περιγράφονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις, 2019 και 2020 αφορούν στη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας, με το ποσοστό συμμετοχής να διαμορφώνεται σταθερά στο 71.3% για τους άνδρες και αντίστοιχα να μειώνεται στο 51.3% το 2019 για τις γυναίκες, ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά συμμετοχής των γυναικών στην Ευρώπη, σημαντικά χαμηλότερο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (68.2%). Μια βασική παράμετρος που συνεισφέρει σε αυξημένη απόσταση των φύλων στην απασχόληση (gender employment gap) είναι η ανάγκη οι γυναίκες να αφιερώνουν μεγάλο ποσοστό του χρόνου τους στο να φροντίζουν παιδιά και υπερήλικες γονείς, με το ρόλο τους να είναι παραδοσιακά συνδεδεμένος με τις οικιακές ασχολίες. Οι γυναίκες στην Ελλάδα είναι πιο πιθανό να είναι άνεργες σε σχέση με τους άνδρες, με το 20% των γυναικών που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 25-49 ετών να παραμένουν εκτός αγοράς εργασίας για λόγους φροντίδας των παιδιών.

Ταυτόχρονα στην Ελλάδα οι επιλογές και τα προνόμια που δίνονται στους νέους γονείς για την φροντίδα των παιδιών τους, είναι περιορισμένες και διαφέρουν σημαντικά μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου τομέα με κυρίαρχο παράδειγμα την άδεια πατρότητας. Σε συνδυασμό με την ελλιπή παροχή χώρων φύλαξης και φροντίδας, η συμμετοχή των παιδιών ηλικίας μέχρι 3 ετών σε οργανωμένους χώρους φύλαξης και βρεφονηπιακούς σταθμούς είναι εξαιρετικά χαμηλή -8.9%- σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο που ανέρχεται στο 32.9%, ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά για τα παιδιά από 3 ετών μέχρι την υποχρεωτική εκπαίδευση και πάλι απέχουν με το ποσοστό στην Ελλάδα να φτάνει το 55.6% σε αντιπαραβολή με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, 86.3%.

Στα παραπάνω ποσοστά και την μειωμένη παροχή επιλογών για τη φροντίδα των παιδιών προστίθενται και οι παράλληλες επιπτώσεις της Covid-19 πανδημίας στην απασχόληση, με αποτέλεσμα να επιβαρύνεται περισσότερο η ισότιμη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας. Υπάρχουν εκτιμήσεις πως η απόσταση στην απασχόληση των δύο φύλων θα επιβαρυνθεί μετά το τέλος της πανδημίας, επηρεάζοντας παράλληλα την οικονομική εξάρτηση των γυναικών και την ευρύτερη ανάπτυξη της οικονομίας. Ταυτόχρονα υπάρχουν ενδείξεις πως η πανδημία έχει επηρεάσει σημαντικά την ισορροπία επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής και για τους δύο γονείς.

Στην κατεύθυνση αυτή ο Πυλώνας 3 διαμορφώνει πολιτικές και πρακτικές που μπορούν να ενισχύσουν την ισορροπία επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής και για τα δύο φύλα, την ισότιμη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας και να διασφαλίσουν την ομαλή (επαν-)ένταξη των γυναικών στην επαγγελματική ζωή μετά την απόκτηση παιδιού.

Συμμετοχή στην εργασία και ίσες ευκαιρίες στην επαγγελματική ζωή

Σύμφωνα με την Τελική Έκθεση Πισσαρίδη (Νοέμβριος 2020) “το πρόβλημα με τη χαμηλή συμμετοχή στην αγορά εργασίας στην Ελλάδα εντοπίζεται κατά βάση στη χαμηλή συμμετοχή των γυναικών. Στις γυναίκες, το ποσοστό ενεργού πληθυσμού το 2019 περιορίζεται σε 60,4% στην Ελλάδα, έναντι 68,5% κατά μέσο όρο στην Ευρωζώνη και 67,9% στην ΕΕ, με τη χώρα να βρίσκεται στην τρίτη χαμηλότερη θέση στην κατάταξη των χωρών (υψηλότερα μόνο σε σύγκριση με την Ιταλία και τη Ρουμανία). Η χαμηλή συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας μειώνει σημαντικά το παραγωγικό δυναμικό της χώρας,

καθώς το μέσο μορφωτικό επίπεδο των γυναικών που δεν συμμετέχουν στην αγορά εργασίας είναι υψηλό”.

Η έμφυλη ανισότητα στη συμμετοχή στην αγορά εργασίας και οι ίσες ευκαιρίες για τις γυναίκες και τους νέους γονείς στο να παραμείνουν εντός της αγοράς εργασίας, αποτυπώνονται ως βασικοί στόχοι στον Πυλώνα 3 του Σχεδίου μέσα από την επιδότηση δημιουργίας νέων βρεφονηπιακών σταθμών (με έμφαση σε θέσεις για βρέφη και παιδιά έως 2,5 ετών) και με την επιδότηση δημιουργίας χώρων φύλαξης παιδιών στις επιχειρήσεις. Οι δύο αυτές παρεμβάσεις στοχεύουν στο να αυξήσουν την κάλυψη της ανάγκης για ολοκληρωμένη και ποιοτική παροχή φροντίδας των παιδιών, ενισχύοντας έτσι τις ίσες ευκαιρίες για τις γυναίκες να παραμένουν ενεργές επαγγελματικά. Παράλληλα η δημιουργία χώρων φύλαξης παιδιών εντός των επιχειρήσεων αποσκοπεί στη σταδιακή δημιουργία μιας κουλτούρας που ενισχύει στην πράξη την γονεϊκότητα και την ισορροπία επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής και τις ίσες ευκαιρίες για ομαλή επανένταξη των νέων μητέρων στην αγορά εργασίας.

Σε συνέχεια των πρακτικών που στοχεύουν στην αλλαγή της κουλτούρας στον επιχειρηματικό τομέα, στον Πυλώνα 3 προτείνεται η ενίσχυση του Παρατηρητηρίου Ισότητας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων με στόχο να ενισχυθεί η πολύπλευρη συλλογή και καταγραφή των στοιχείων που περιγράφουν την εικόνα των ανισοτήτων και διακρίσεων στη χώρα και η σχετική εκτίμηση της προόδου στον τομέα της ισότητας και των ίσων ευκαιριών για όλους ανεξάρτητα από το φύλο, τη φυλή, το θρήσκευμα, την εθνικότητα κ.α. Παράλληλα προβλέπεται και η διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου μηχανισμού απονομής του “Σήματος Διαφορετικότητας” στις επιχειρήσεις και οργανισμούς που θα αξιολογούνται θετικά για τις πρακτικές και πολιτικές που υιοθετούν προς την προώθηση της διαφορετικότητας. Τέλος, προκειμένου να ενισχυθεί η κατανόηση της διαφορετικότητας στους χώρους εργασίας, προβλέπεται ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα για τη διαφορετικότητα στους χώρους εργασίας, στο οποίο θα συμμετέχουν εργαζόμενοι τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα με απώτερο σκοπό το μετασχηματισμό της εργασιακής κουλτούρας στη χώρα σε μια πιο ανοιχτή και συμπεριληπτική εταιρική ταυτότητα.

Παράλληλα η επιδότηση για μαθητές και μαθήτριες Γυμνασίου μέσω των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης που θα δημιουργηθούν με στόχο να παρέχουν προγράμματα σχετιζόμενα με τις θετικές επιστήμες και την τεχνολογία, προβλέπεται να καλύπτει τουλάχιστον 50% νεαρά κορίτσια. Η εξοικείωση με τις επιστήμες και την τεχνολογία και η ισότιμη πρόσβαση στη γνώση από πολύ μικρή ηλικία μπορεί να διασφαλίσει την ενεργό συμμετοχή των γυναικών σε κλάδους που θεωρούνται ανδροκρατούμενοι και έτσι να αντιστρέψει στην πράξη στερεότυπα σχετιζόμενα με το φύλο.

Βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας

Εντός του ελληνικού σχεδίου, η επιχειρούμενη μείωση των ανισοτήτων πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας αναμένεται να ωφελήσει τις γυναίκες. Ο Δείκτης Ισότητας των Φύλων καταγράφει υποχώρηση στο πεδίο της υγείας για τις γυναίκες που ζουν στην Ελλάδα. Εντούτοις, ένα 11,3% των γυναικών αναφέρουν ότι έχουν ιατρικές ανάγκες που δεν έχουν καλυφθεί ενώ το αντίστοιχο μέσο ποσοστό γυναικών στην Ε.Ε. είναι 4%. Τόσο η συνολική αναβάθμιση των δημοσίων υπηρεσιών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας υγείας και ψυχικής υγείας όσο και χαρακτηριστικά προτεινόμενα έργα προσβασιμότητας όπως είναι η τηλεϊατρική αναμένεται να μειώσουν τον αριθμό των γυναικών-ασθενών με ελλειμματική πρόσβαση στην υγεία και να καταγράψουν περαιτέρω τις ειδικότερες συνθήκες που εμποδίζουν στην πράξη τις γυναίκες να προσεγγίσουν τις υπηρεσίες υγείας, σε σχέση με τους άνδρες. Στον Πυλώνα 3 τα προτεινόμενα νέα εθνικά προγράμματα πρόληψης που εστιάζουν στη γυναικεία υγεία, όπως το εθνικό πρόγραμμα προληπτικών διαγνωστικών εξετάσεων για τον καρκίνο του μαστού και της μήτρας και το εθνικό πρόγραμμα προγεννητικού και περιγεννητικού ελέγχου, αποτελούν

σημαντικές πρωτοβουλίες για την καλλιέργεια υπεύθυνης στάσης σε θέματα προληπτικής υγείας που σχετίζονται με το φύλο. Ο στόχος είναι να επωφεληθούν σε εθνικό επίπεδο οι γυναίκες ανεξάρτητα από την κοινωνική και οικονομική τους κατάσταση και το μορφωτικό τους επίπεδο και να έχουν ισότιμη πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας προληπτικό έλεγχο, έγκαιρη διάγνωση και έγκυρη ιατρική ενημέρωση.

Ανάπτυξη υπηρεσιών φροντίδας

Οι υπηρεσίες φροντίδας σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα κοινωνικής υποστήριξης και πρόνοιας αποτελούν βασική στόχευση για τον Πυλώνα 3, με οφέλη τόσο για τα άτομα με αναπηρία ή με διαταραχές όσο και για το οικογενειακό και ευρύτερα κοινωνικό περιβάλλον. Σημαντική μεταρρύθμιση στον Πυλώνα 3 είναι η θεσμοθέτηση του “Προσωπικού Βοηθού” και η επιδότηση ενός ολοκληρωμένου πιλοτικού προγράμματος για την παροχή προσωπικής βοήθειας σε άτομα με αναπηρία με απώτερο στόχο την υποστήριξή τους στην επαγγελματική και κοινωνική ενσωμάτωση. Ταυτόχρονα η διαμόρφωση του επαγγελματικού περιγράμματος του “Προσωπικού Βοηθού” μπορεί να επιφέρει θετικά αποτελέσματα στην αναγνώριση και εξασφάλιση της δηλωμένης εργασία; των ατόμων που παρέχουν αντίστοιχες υπηρεσίες σε άτομα με αναπηρία. Παράλληλα στον Πυλώνα 3 περιλαμβάνεται και μια καινοτόμος πρωτοβουλία να διαμορφωθούν ενιαία πρωτόκολλα υποστήριξης των παιδιών με διαταραχές στο φάσμα του αυτισμού ώστε να πλακισωθεί η ιατρική θεραπευτική αντιμετώπιση με παρεμβάσεις που αφορούν στην ψυχοσυναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών.

5.2. Ίσες ευκαιρίες για όλους

Τόσο η δεκαετής οικονομική κρίση όσο και η Covid-19 πανδημία άσκησαν αρνητική πίεση στην κοινωνική ενσωμάτωση των πιο ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού, διατηρώντας τις κοινωνικές ανισότητες. Στον Πυλώνα 3 του Σχεδίου περιλαμβάνεται μία δέσμη μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων στοχευμένη ευθέως στην καταπολέμηση των ανισοτήτων για διαφορετικές ομάδες ευάλωτες στη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό, εκσυγχρονίζοντας ταυτόχρονα και κρίσιμα εργαλεία του συστήματος πρόνοιας για τη βελτίωση της απόδοσης των συστημάτων κοινωνικής προστασίας.

Μέριμνα για τα παιδιά και ενδυνάμωση των ηλικιωμένων

Στο πεδίο της αναβάθμισης της φροντίδας για τα παιδιά, το σχέδιο περιλαμβάνει τη μεταρρύθμιση του προγράμματος αγωγής των παιδιών έως 4 ετών στους βρεφονηπιακούς σταθμούς, με τη δημιουργία ενιαίου σύγχρονου προγράμματος σπουδών που να προωθεί την ολοκληρωμένη ανάπτυξη των παιδιών και την έγκαιρη διάγνωση διαταραχών, κυρίως διαταραχών αυτιστικού φάσματος. Η παρέμβαση αυτή στοχεύει στο να παρέχει σε όλα τα παιδιά βρεφικής και προνηπιακής ηλικίας ισότιμη πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες φύλαξης, φροντίδας και ανάπτυξης και ταυτόχρονα να απομειώνει την επίδραση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων στην ομαλή ανάπτυξη των παιδιών. Παράλληλα, η ίδια η παρέμβαση δημιουργεί το κατάλληλο περιβάλλον για να υιοθετηθούν έγκαιρα οι απαραίτητες παρεμβάσεις στα παιδιά με διαταραχές, ενισχύοντας τελικά την ηπιότερη εξέλιξη της διαταραχής στα παιδιά, κάτι που έχει καταγεγραμμένο αναπτυξιακό, κοινωνικό και οικονομικό όφελος τόσο για τα ίδια όσο και για τις οικογένειές τους. Στον Πυλώνα 3 περιγράφεται και η δημιουργία των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης για παιδιά Γυμνασίου με επικέντρωση στους τομείς της Επιστήμης, Τεχνολογίας, Μηχανικής και Μαθηματικών (STEM) παρέχοντας ίσες ευκαιρίες σε όλα τα παιδιά να εξοικειωθούν με την επιστήμη και την τεχνολογία και να αναπτύξουν τις αντίστοιχες δεξιότητες. Στον Πυλώνα 3 επίσης συμπεριλαμβάνεται και το πρόγραμμα ανάπτυξης βασικών ψηφιακών δεξιοτήτων για ηλικιωμένους με επικέντρωση κυρίως στη βασική και καθημερινή χρήση ψηφιακών εργαλείων που

σχετίζονται με τις ψηφιακές υπηρεσίες του κράτους ή τραπεζικών ιδρυμάτων. Το πρόγραμμα αυτό εντάσσεται στο πλαίσιο πρωτοβουλιών που ενισχύουν τις πολιτικές ενεργού γήρανσης.

Τέλος στον Πυλώνα 3 περιλαμβάνονται προγράμματα που αποσκοπούν στην αποϊδρυματοποίηση των παιδιών και εφήβων με αναπηρία μέσα από (α) τη θεσμοθέτηση της επαγγελματικής αναδοχής και (β) την μεταφορά των εφήβων από τα ιδρύματα σε δομές ημιαυτόνομης διαβίωσης με παράλληλη υποστήριξη στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους. Το πρόγραμμα της επαγγελματικής αναδοχής στοχεύει στην άμεση κοινωνική ενσωμάτωση των παιδιών και εφήβων μέσα από την τοποθέτηση σε ένα υγιές οικογενειακό περιβάλλον, ενώ μέσω του προγράμματος για την ημιαυτόνομη διαβίωση θα αποϊδρυματοποιηθούν οι έφηβοι ηλικίας 15-18 ετών (το 20% όσων συνολικά βρίσκονται σε ιδρύματα), λαμβάνοντας παράλληλα υποστήριξη ώστε να περάσουν ομαλά στην κοινωνική ζωή και μετέπειτα στην αγορά εργασίας.

Απασχόληση και απασχολησιμότητα

Κύρια πρόκληση για την Ελλάδα σύμφωνα με την Τελική Έκθεση Πισσαρίδη (Νοέμβριος 2020) είναι “η αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας, ιδίως από τους νέους και τις γυναίκες, από το 42% και 65% σήμερα, προς τον μέσο όρο των άλλων μικρών ανοικτών οικονομιών της ΕΕ, που ανέρχεται στο 62% και 73% αντίστοιχα”. Το ποσοστό ενεργού πληθυσμού (που συμμετέχει καταρχήν στην αγορά εργασίας) στη χώρα είναι διαχρονικά χαμηλότερο σε σύγκριση με τους ευρωπαϊκούς μέσους όρους. Κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, το ποσοστό του ενεργού πληθυσμού στο συνολικό πληθυσμό της αντίστοιχης ηλικίας σημείωσε μικρή άνοδο την τελευταία πενταετία (68,4% το 2019), ωστόσο η απόσταση από τον μέσο όρο της ΕΕ (73,4%) διευρύνθηκε περαιτέρω. Ως αποτέλεσμα, η θέση της χώρας στην κατάταξη των χωρών μελών της ΕΕ με βάση τον συγκεκριμένο δείκτη, υποχώρησε από την 9η χαμηλότερη το 2009 στην 3η χαμηλότερη το 2019.

Στον Πυλώνα 3 ενσωματώνονται προγράμματα που ενισχύουν τόσο τις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης όσο και τις παθητικές, υποστηρίζοντας με στοχευμένο τρόπο τις ανάγκες διαφορετικών ομάδων του άνεργου πληθυσμού της χώρας. Τα προγράμματα στο σκέλος των ενεργητικών πολιτικών περιλαμβάνουν απόκτηση δεξιοτήτων και επιδοτούμενη απασχόληση με άξονα τόσο το προφίλ των συγκεκριμένων υποομάδων (νέοι σε ηλικία, μεσήλικες, μακροχρόνια άνεργοι κλπ) όσο και με την ζήτηση από την πλευρά της αγοράς εργασίας και τις σύγχρονες ανάγκες της οικονομίας. Ο στόχος μιας αποτελεσματικής σχεδίασης προγραμμάτων ενεργητικής πολιτικής απασχόλησης είναι η όσο το δυνατόν πιο άμεση και ομαλή μετάβαση των ανέργων στην αγορά εργασίας και η τόνωση των τοπικών/περιφερειακών οικονομιών με δεξιότητες που σχετίζονται με την πράσινη ή τη γαλάζια οικονομία. Στην ίδια λογική και οι παθητικές πολιτικές απασχόλησης στοχεύουν στο να εξορθολογίσουν και να υιοθετήσουν μια πιο σύγχρονη αντίληψη στην επιδοματική πολιτική για την απασχόληση, απομακρύνοντας όλα τα αντικίνητρα για την μετάβαση στην αγορά εργασίας και παράλληλα αντιμετωπίζοντας στοχευμένα τις ανάγκες των μακροχρόνια ανέργων.

Παράλληλα στον Πυλώνα 3 η οριζόντια επένδυση για την ανάπτυξη δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού της χώρας διασφαλίζει την ισότιμη πρόσβαση σε ποιοτικά και αναβαθμισμένα προγράμματα ανάπτυξης δεξιοτήτων και κατάρτισης με απώτερο στόχο το εργατικό δυναμικό της χώρας (εργαζόμενοι σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, αυτοαπασχολούμενοι και άνεργοι) να αποκτήσουν όλες τις απαραίτητες δεξιότητες που αυξάνουν την απασχολησιμότητά τους και δημιουργούν ευκαιρίες μετακίνησης εντός της αγοράς εργασίας και επανένταξης. Το διευρυμένο αυτό πρόγραμμα ανάπτυξης δεξιοτήτων στοχεύει στο να συνδέσει το εργατικό δυναμικό με τις σύγχρονες ανάγκες της αγοράς εργασίας και να υποστηρίξει την προσαρμογή του στην διαρκή μεταβολή της οικονομίας προς την ψηφιακή και την πράσινη εποχή.

Οι άνεργοι ωφελούμενοι του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος εξακολουθούν να είναι το 51% του συνολικού πληθυσμού που επωφελείται του προνοιακού επιδόματος, αυξάνοντας την ανάγκη να συμπεριληφθούν σε ειδικές παρεμβάσεις που θα τους εντάξουν ομαλά στην αγορά εργασίας λαμβάνοντας υπόψη το μορφωτικό τους προφίλ και την χρονική απόσταση από την αγορά εργασίας. 23.14% των ανέργων ωφελούμενων του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος ηλικίας 18-65 ετών είναι απόφοιτοι Λυκείου, ενώ 19.4% είναι απόφοιτοι Δημοτικού (δεδομένα Δεκεμβρίου 2020), καταδεικνύοντας την άμεση ανάγκη ο πληθυσμός αυτός να συμπεριληφθεί σε προγράμματα κατάρτισης. Στον Πυλώνα 3 περιλαμβάνονται για αυτό το σκοπό ειδικά προγράμματα που ενθαρρύνουν την απασχόληση, δημιουργώντας ίσες ευκαιρίες για τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας και την τοπική οικονομία, και έχουν ως ομάδα στόχο τους εξής πληθυσμούς: (α) ενήλικα άτομα με αυτισμό, (β) ωφελούμενους του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος, (γ) άστεγους. Τα προγράμματα αυτά περιλαμβάνουν εξειδικευμένο ανά ομάδα στόχο περιεχόμενο με αποτέλεσμα να ενισχυθούν οι δεξιότητες τους και να τους δοθεί ένα πλαίσιο επιδοτούμενης εργασίας προκειμένου να εισέλθουν ομαλά στην αγορά εργασίας. Ο στόχος στα προγράμματα είναι τόσο να ενισχυθεί το επαγγελματικό προφίλ των ωφελούμενων με τεχνικές και ψηφιακές δεξιότητες που ανταποκρίνονται στη ζήτηση της αγοράς εργασίας, όσο και να δοθούν κίνητρα στις επιχειρήσεις ώστε να προσλαμβάνουν υποψήφιους από ομάδες που τείνουν στην περιθωριοποίηση αντιστρέφοντας τον αυξημένο κίνδυνο για αποκλεισμό, παρατεταμένη ανεργία και φτώχεια.

Στο Σχέδιο παρουσιάζεται ένα ειδικά σχεδιασμένο πρόγραμμα κατάρτισης για πρόσφυγες και δικαιούχους διεθνούς προστασίας, με σκοπό την άμεση ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους και την ενίσχυση της απασχολησιμότητάς τους. Το πρόγραμμα κατάρτισης περιλαμβάνει στοχευμένα προγράμματα κατάρτισης σε επαγγελματικές δεξιότητες και επιδοτούμενης μαθητείας που θα διασφαλίσουν τη συμμετοχή των ωφελούμενων στην αγορά εργασίας, απαντώντας σε καίριες ανάγκες της αγοράς εργασίας στις περιοχές όπου διαβιούν οι πρόσφυγες. Ταυτόχρονα ο συνδυασμός με προγράμματα γλωσσομάθειας θα μειώσει τις πιθανότητες οικονομικού και κοινωνικού αποκλεισμού.

Πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και ψυχικής υγείας

Μία σημαντική ανισότητα που αντιμετωπίζει το Ελληνικό Σχέδιο είναι αυτή της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας. Σε επίπεδο Ε.Ε.27, η Ελλάδα καταγράφει το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό ατόμων άνω των 16 ετών που αναφέρουν ακάλυπτες από το σύστημα υγείας ανάγκες τους (8,1%, 2019) για λόγους κόστους, γεωγραφίας ή χρόνου αναμονής. Μεγάλο μέρος του προβλήματος οφείλεται σε ελλιπή λειτουργία και προσβασιμότητα των υπηρεσιών πρωτοβάθμιας υγείας. Ένας από τους βασικούς στόχους της προτεινόμενης ανασυγκρότησης της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας είναι η κάλυψη πληθυσμών που συχνά πέφτουν έξω από το «δίχτυ προστασίας» όπως οι ανασφάλιστοι, οι κάτοικοι των νησιωτικών και απομακρυσμένων περιοχών και οι ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Σημαντικό άνοιγμα προτείνεται και για τις δημόσιες υπηρεσίες ψυχικής υγείας που χρειάζεται να ενισχυθούν τόσο γιατί βρίσκονται σε μία φθίνουσα μακροσκοπικά πορεία όσο γιατί η ζήτησή τους, μέσα στις επιμέρους κρίσεις που δημιουργεί η πανδημία, εμφανίζεται αυξημένη και πιθανώς θα παραμείνει έτσι μέχρι την ορατή ανάκαμψη της οικονομίας και της κοινωνίας. Πληθώρα νέων δομών που εξασφαλίζουν μεγαλύτερη πρόσβαση σε ψυχικά ασθενείς και άτομα με άνοια και ταυτόχρονα διευκολύνουν και υποστηρίζουν τους φροντιστές τους. Η ειδική κατηγορία μέτρων για ανηλικούς και νεαρούς ενήλικες προτείνεται για να καλύψει σημαντικά κενά στην πρόσβαση αλλά και στην κοινωνική ενσωμάτωση των ασθενών με την αποτροπή του στίγματος. Ο μη στιγματισμός των νοσούντων θα προωθηθεί με πρόγραμμα και για τους ασθενείς με Covid-19, ενώ παράλληλα προωθείται ως αναγκαίο μέτρο η ψυχοκοινωνική στήριξη των ανέργων σε συνθήκες πανδημίας.

Αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας

Μία σοβαρότατη αλλά όχι επαρκώς χαρτογραφημένη στην Ελλάδα ανισότητα, με πολυεπίπεδες επιπτώσεις στην κοινωνία και την οικονομία, είναι αυτή της ποιότητας της κατοικίας. Στην Ελλάδα το 12,5% του πληθυσμού κατοικεί σε σπίτια με σοβαρά προβλήματα υγρασίας, διαρροές και σάπια κουφώματα και πατώματα¹¹. Συναφώς, η δεκαετής οικονομική κρίση της χώρας ανέδειξε ένα φαινόμενο που τέθηκε στη διεθνή δημόσια συζήτηση τα τελευταία 15 χρόνια: την ενεργειακή φτώχεια, η οποία μπορεί και να υπερβαίνει τα κοινωνικά όρια της εισοδηματικής. Το 2019, το 17,9% του συνολικού πληθυσμού δήλωσε αδυναμία να θερμάνει το σπίτι του (μ.ο. Ε.Ε. 7,3%) και το ποσοστό αυτό ανεβαίνει στο 34,1% μεταξύ των οικονομικά ευάλωτων στρωμάτων. Τα περισσότερα σπίτια στη χώρα είναι χτισμένα πριν από τη δεκαετία του 1980 και 5 στα 10 δεν έχουν θερμομόνωση¹².

Η προτεινόμενη μεταρρύθμιση για την ενεργειακή φτώχεια που εντάσσεται στον άξονα του Περιβάλλοντος, στοχεύει στην αντιμετώπιση αυτού του συχνά παραγνωρισμένου παράγοντα υπονόμευσης της ευημερίας. Για αυτόν το λόγο η μεταρρύθμιση προωθεί το εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Καταπολέμηση της Ενεργειακής Φτώχειας που ορίζει το φαινόμενο, το παρακολουθεί και το αξιολογεί, εισηγείται πολιτικές και εκτιμά την αποτελεσματικότητά τους.

Συγκεκριμένα, προβλέπεται η παροχή χρηματοδοτικών μηχανισμών για την ενεργειακή αναβάθμιση των νοικοκυριών ευπαθών και άλλων κοινωνικών ομάδων με συγκεκριμένα πρότυπα κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας.

Το σχέδιο δράσης θα περιλαμβάνει τόσο τον ορισμό των ενεργειακά φτωχών νοικοκυριών, μέσω συγκεκριμένων ποσοτικών κριτηρίων, όσο και μια συγκεκριμένη διαδικασία παρακολούθησης και αξιολόγησης της εξέλιξης του φαινομένου. Επιπλέον, θα καθοριστούν συγκεκριμένα μέτρα πολιτικής, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Οδηγίας 944/2019 όσο και της Οδηγίας 2002/2018, και θα αναπτυχθεί μια ειδική διαδικασία για την παρακολούθηση και τη μέτρηση του αντίκτυπου του κάθε μέτρου ξεχωριστά, προκειμένου είτε να επανασχεδιαστούν ή να υιοθετήσουν νέα μέτρα πολιτικής.

Στόχος η κατάκτηση των βασικών συνθηκών διαβίωσης που σχετίζονται με την κατανάλωση ενέργειας για τα οικονομικά ευάλωτα νοικοκυριά. Πέραν της βελτίωσης της διαβίωσης σε επίπεδα καλά για την υγεία των κατοίκων, η εξοικονόμηση πόρων από το κόστος των ενεργοβόρων κατοικιών θα επηρεάσει θετικά και τα εισοδήματα των ευάλωτων νοικοκυριών επιτρέποντάς τους να καλύψουν περισσότερες ανάγκες τους.

Πολιτικές για την αναπηρία

Ακολουθώντας το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των ΑμεΑ, που καταρτίστηκε μέσα στο 2020, προτείνονται παρεμβάσεις που στοχεύουν στην αποϊδρυματοποίηση, την κοινωνική ενσωμάτωση, την συμμετοχή στην αγορά εργασίας και την ενιαία και ολοκληρωμένη προσέγγιση κοινωνικής υποστήριξης που ενισχύει τα ιατρικά πρωτόκολλα. Βασική παράμετρος κοινωνικής ενσωμάτωσης και εργασιακής ένταξης είναι η προσβασιμότητα, που ενισχύεται μέσα από τον Πυλώνα 3 καθώς επιδοτείται η προσβασιμότητα σε ιδιωτικές κατοικίες και χώρους εργασίας. Παράλληλα αποφασιστικό ρόλο προς την κοινωνική ενσωμάτωση και την εργασιακή ένταξη διαδραματίζει ο θεσμός του προσωπικού βοηθού, δίνοντας στα άτομα με αναπηρία ίσες ευκαιρίες για να ενταχθούν υγιώς στο κοινωνικό σύνολο και να εργαστούν με βάση τη λειτουργικότητά τους. Παράλληλος στρατηγικός στόχος για τις πολιτικές για την

¹¹ ΕΛΣΤΑΤ, Living conditions in Greece, 05.05.2021

¹² ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα κατανάλωσης ενέργειας στα νοικοκυριά, 2011-2012

αναπηρία είναι η αποϊδρυματοποίηση παιδιών και εφήβων με αναπηρία, μέσα από το θεσμό της επαγγελματικής αναδοχής και των μονάδων ημιαυτόνομης διαβίωσης για εφήβους με αναπηρία, εξασφαλίζοντας μια ανθρωποκεντρική προσέγγιση στην υποστήριξη των ατόμων με αναπηρία και δημιουργώντας το κατάλληλο πλαίσιο που θα εξασφαλίσει την ομαλή και βιώσιμη ένταξη στην κοινωνία. Προγράμματα για ανάπτυξη βασικών ψηφιακών δεξιοτήτων σχεδιάζονται για άτομα με μειωμένη όραση ή/και ακοή, υποστηρίζοντας την ενεργό συμμετοχή τους στην νέα ψηφιακή εποχή και την ίση αξιοποίηση όλων των ψηφιακών υπηρεσιών του κράτους προς τους πολίτες. Θετική επίπτωση αναμένεται να έχει στη ζωή των αναπήρων και η ενσωμάτωση της διαχείρισης των χρόνιων ασθενειών στην προτεινόμενη ανασυγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας καθώς, αν και δεν είναι ταυτόσημες, συχνά οι χρόνιες αναπηρίες συνυπάρχουν -ως αιτία ή αποτέλεσμα - με τις χρόνιες ασθένειες.

Επιπλέον, στην τυπική υποχρεωτική εκπαίδευση λαμβάνεται ειδική μέριμνα για τη γεφύρωση του ψηφιακού χάσματος που μπορεί να προκαλέσει στα παιδιά με αναπηρία ο ψηφιακός μετασχηματισμός της εκπαίδευσης και η ψηφιοποίηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, με τη χορήγηση ειδικών υποστηρικτικών βοηθημάτων και ψηφιακού εξοπλισμού. Επιπλέον, εκσυγχρονίζεται ο τεχνολογικός εξοπλισμός των ειδικών σχολείων και των τάξεων ένταξης, με στόχο να διαμορφωθεί ένα ενιαίο εκπαιδευτικό περιβάλλον για όλα τα σχολεία της χώρας που θα εξασφαλίσει την ισότιμη μετάβαση στην ψηφιακή εποχή όλων των μαθητών. Ακόμα, πολύ σημαντική για παιδιά, εφήβους και ενήλικες με βαρύτερες αναπηρίες ή/και χρόνιες ασθένειες είναι η θεσμοθέτηση και εκκίνηση της δημόσιας κατ'οίκον φροντίδας και νοσηλείας, που περιλαμβάνει ιατρικές και παραϊατρικές υπηρεσίες και υποστήριξη και που έχει ως στόχο να τους απαλλάξει από τεράστια επιβάρυνση και αγωνία και να αυξήσει την πρόσβασή τους στις υπηρεσίες υγείας, το προσδόκιμο και την ποιότητα ζωής τους.

Τέλος, μια σημαντική παρέμβαση για τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού είναι η δημιουργία καθολικών πρωτοκόλλων παρέμβασης που επεκτείνεται πέρα από το ιατροκεντρικό μοντέλο και δίνει τη δυνατότητα και την ευκαιρία στα παιδιά με αυτισμό να αναπτυχθούν σε κοινωνικό και ψυχοσυναισθηματικό επίπεδο, ενισχύοντας τελικά σημαντικά την ένταξή τους.

Αποδοχή της διαφορετικότητας

Σημαντικές προκλήσεις για την Ελλάδα αποτελούν η ενσωμάτωση της διαφορετικότητας στον εργασιακό χώρο και η διαμόρφωση μιας κουλτούρας συμπερίληψης των ατόμων με ταυτόχρονη καταπολέμηση των διακρίσεων κάθε μορφής. Η συμπερίληψη και η διαφορετικότητα στους χώρους εργασίας, η κατάρτιση των στερεοτύπων και η ισότιμη συμμετοχή σε ηγετικές θέσεις μπορούν να εγγυηθούν ένα εργατικό δυναμικό που θα συμβάλλει στη διεύρυνση της αγοράς εργασίας και τη ενίσχυση μιας ανοιχτής, καινοτόμου και βιώσιμης οικονομίας.

Η ανάγκη να προωθηθεί η διαφορετικότητα ως παράγοντας που μπορεί να διασφαλίσει την βιώσιμη ανάπτυξη των εταιρειών και την ευημερία του κοινωνικού συνόλου επιβάλλει την πολύπλευρη συνεργασία των επιχειρήσεων, κοινωνικών εταίρων, κρατικών φορέων και οργανισμών. Ο ανοιχτός διάλογος σε συνδυασμό με επικαιροποιημένα δεδομένα που καταγράφουν τις διακρίσεις και τις ανισότητες και την πρόοδο στη διαμόρφωση ίσων ευκαιριών για όλους αποτελούν μέρος της προτεινόμενης μεταρρύθμισης για την προώθηση της διαφορετικότητας στον Πυλώνα 3 του Σχεδίου. Πιο συγκεκριμένα, προτείνεται ένα οριζόντιο πρόγραμμα εκπαίδευσης σε θέματα που σχετίζονται με τη διαφορετικότητα στην εργασία, με συμμετέχοντες εργαζόμενους στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα και με προτεραιότητα οργανισμούς του δημοσίου που επηρεάζουν συμπεριφορές και κοινωνικές στάσεις (π.χ. αστυνομία, υπηρεσίες που εξυπηρετούν πολίτες) και εργαζόμενους σε θέσεις ευθύνης και επαφής με κοινό. Επίσης προωθείται η συλλογή στατιστικών προκειμένου η χώρα να διαθέτει επαρκή και

Μέρος 1: Γενικοί στόχοι και σύνοψη του σχεδίου

αξιόπιστα δεδομένα σε μια ολοκληρωμένη βάση για τα θέματα που αφορούν στην ισότητα και τις διακρίσεις, διευκολύνοντας τη χάραξη πολιτικής και την εφαρμογή καλών διεθνών πρακτικών. Παράλληλα προωθείται η δημιουργία ενός μηχανισμού που θα αξιολογεί τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς ως προς τις πολιτικές και τις δράσεις που αναπτύσσουν προς την κατεύθυνση της προώθησης των ίσων ευκαιριών και τη σχετική απονομή ενός “Σήματος Διαφορετικότητας”. Ο κύριος σκοπός αυτών των παρεμβάσεων είναι η ενθάρρυνση της αποδοχής της διαφορετικότητας και η απομάκρυνση των εμποδίων στην αγορά εργασίας που σχετίζονται με το στιγματισμό, τα στερεότυπα και τις διακρίσεις.